

Elektronski mjesecnik za evropske integracije - broj 26, novembar, 2007.

TEMA BROJA
U čemu je
razlika između
ovogodišnjeg i
prethodnih
izvještaja o
napretku za
Crnu Goru

INTERVJU
Andrej Engelma,
sekretar u Službi za
evropske poslove
Vlade Republike
Slovenije

ANALIZA

**Zašto međunarodni
posmatrači tvrde da u
Crnoj Gori ima nedostataka
u vladavini prava**

ZAKONODAVCI!?

Ponovo su zastupnici građana pokazali koliko ozbiljno shvataju svoj posao. Kada im je novinar "Vijesti" postavio tri jednostavna pitanja u vezi sa Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju (koji su nekoliko sati kasnije jednoglasno usvojili u Skupštini), njih šestoro od ukupno osam anketiranih nije znalo da odgovori odmah na pitanje koji je rok važenja SSP-a, ko je nadležan za sporove u vezi sa sadržinom SSP-a i u čemu je razlika između Savjeta i Odbora za stabilizaciju i pridruživanje. Ista slika kao prije dvije godine kada većina anketiranih parlamentaraca nije imala pojma u čemu je razlika između Savjeta Europe i Savjeta EU. Novinar kaže da se dobro zabavlja gledajući poslanike kako u trenutku neznanja smišljaju opravdanja za svoju neodgovornost.

Ali dobro, i marljivi Slovenci priznaju da na početku procesa pridruživanja EU nijesu ništa znali o tome što ih čeka. Tek je 2002. godine, dvije godine prije ulaska Slovenije u EU, u Izveštaju EK konstatovano da je parlament Slovenije postigao zadovoljavajući napredak kada su u pitanju njegovi kapaciteti. No, ova smiješna slika iz crnogorske Skupštine ima svoju tužnu stranu jer sugerira kako izgleda skoro svako u Crnoj Gori očekuje da neko drugi završi posao. I dok neko tamo valjda čita taj SSP, razne druge sporazume i *Acquis*, valja se pomalo praviti pametan i brižan za budućnost naše male, ali perspektivne države. Onda se treba žaliti kako u skupštinskim odborima nema mlađih, kompjuterski i jezički obrazovanih stručnjaka, a ne uraditi nešto da ih pronađeš, motivišeš i zaposliš. Zašto bi, kada to već pokušavaju da urade neke nevladine i međunarodne organizacije? Možda nije toliko tragično neznanje onih koji u naše ime donose odluke koliko je tragično odsustvo svake želje da se uključe u stvarnost. Kada su prije skoro mjesec dana dvoje slovenačkih eksperata držali predavanje u Skupštini, i pokušavali da slovenačko iskustvo pristupanja EU prenesu crnogorskim poslanicima, u sali je bilo njih petoro ukupno. Ostali su vjerojatno bili zauzeti brigom hoće li im 100 eura iz budžeta za telefonske račune biti dovoljno.

N.R.

U SKUPŠTINI BEZ GLASA PROTIV RATIFIKOVAN SPORAZUM O STABILIZACIJI I PRIDRUŽIVANJU

Jednoglasno za EU

Sa jedne od sjednica Skupštine Crne Gore

Poslanici u Skupštini Crne Gore su 14. novembra jednoglasno ratificovali Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju (SSP), a njime se i formalno institucionalizuju odnosi između Crne Gore i Evropske unije.

Nakon što Evropski parlament ratifikuje SSP EU i Crne Gore, steći će se uslovi da od januara naredne godine otpočne primjena Privremenog sporazuma. On čini dio SSP-a posvećen postepenom uspostavljanju zone slobodne trgovine u narednih 5 godina. SSP, kojim se zapravo Crna Gora obavezuje da počne da se prilagođava standardima EU, a formalno će stupiti na snagu kada ga ratifikuje svih 27 članica EU, što se može očekivati u narednih dvije do tri godine.

Sa jednim, odnosno četiri glasa protiv, Skupština je potom usvojila Sporazum o olakšanom postupku izdavanja viza, kao i Sporazum o readmisiji. Jedan poslanik je bio uzdržan kod glasanja o privremenom Sporazumu o trgovini i srodnim pitanjima.

Poslanici kompletne opozicije poručili su da podržavaju "evropski tekst, a ne crnogorsku Vladu" i ocijenili da će put prema "elitnom klubu" stagnirati dok se ne promijeni vlast.

Potpredsjednica Vlade za evropske integracije prof. dr **Gordana Đurović** kazala je da je Crna Gora potpisivanjem SSP-a dokazala da je konstruktivan partner u regionu, podsjećajući da su potpis na taj tekst "prije nas" stavile samo Hrvatska, Makedonija i Albanija.

Iz Pokreta za promjene (PzP) ocjenili su da Vlada CG želi da sakrije kako će se potpisivanje Sporazuma odraziti na crnogorskiju privrodu, te da Crna Gora nema problem sa nedostatkom administrativnih već proizvodnih kapaciteta.

Oni smatraju da je suština priključenja u EU pristup velikom tržištu, te da se za to mora imati roba koja će biti ponuđena velikom tržištu, a da će u suprotnom troškovi pristupa biti veći nego koristi. U najjačoj opozicionoj stranci tvrde da će Crna Gora ulaskom u EU ipak moći da napravi pravno društvo i da će izbjegći da u potpunosti postane privatna država.

Iz Srpske liste (SL) objasnili su da Evropu podržavaju iz nevolje "da ne bismo imali privatnu državu".

N.R.

U ČEMU JE RAZLIKA IZMEĐU OVOGODIŠNJEV I PRETHODNIH IZVJEŠTAJA O NAPRETKU ZA CRNU GORU

Piše: Vladan Žugić

Eropska komisija (EK) je tokom prethodne godine notirala organizovani kriminal i korupciju kao najveće probleme Crne Gore, umjesto nedostatka administrativnih kapaciteta koje su u prethodne tri godine briselske diplomate u neformalnim razgovorima nazivale "crnogorskim Mladićem" i time povlačili paralelu sa Srbijom kojoj je nesradnja sa Haškim tribunalom glavna prepreka na putu ka EU.

To se zaključuje analizom teksta Izvještaja o napretku Crne Gore za 2007. godinu i upoređivanjem sa onima iz prethodne godine, Studijom izvodljivosti, ali i na osnovu izjava evropskih činovnika.

U ovom trouglu problema na putu ka EU treba pronaći mjesto i za jednu od temeljnih vrijednosti evropske demokratije – vladavinu prava. Ona je usko povezana sa administrativnim kapacitetima (prvenstveno u pravosuđu) koji su neophodni za uspješnu borbu protiv organizovanog kriminala i korupcije.

U Izvještajima o napretku za 2005. godinu, kada je Crna Gora bila u zajednici sa Srbijom, kao i za 2006. godinu, provlačilo se da će loši administrativni kapaciteti biti ono što će najviše mučiti Crnu Goru na njenom evropskom putu.

To su dodatno pojačavale izjave zvaničnika briselske administracije u kojima su borba protiv organizovanog kriminala i korupcije ipak bili u sjen-

Korupcija i kriminal veći problem od administrativnih kapaciteta

ci slabih administrativne kapaciteta.

U Studiji izvodljivosti za SCG iz 2004. godine, čak je indirektno postavljena dilema da li bi u slučaju nezavisnosti Podgorica imala kapaciteta za sprovođenje evropskih standarda.

Međutim, u najnovijem izvještaju Evropska komisija je primjetila "izvjestan napredak" u jačanju administrativnih kapaciteta, dok su tvorci tog dokumenta indirektno ukazali crnogorskoj Vladi da na području borbe protiv korupcije i organizovanog kriminala, najblaže rečeno, nije urađeno ništa.

Međutim, ne treba gajiti ni najmanje iluzije da crnogorska vlast neće dobijati packe na račun zapošljenih u javnoj upravi koja, kako se navodi u najnovijem izvještaju, "ostaje slaba i

neefikasna". No, EK je posebno ocijenila učinak potpredsjednice Vlade za evropske integracije navodeći da je njeno imenovanje na tu funkciju "osiguralo kontinuitet i visok kvalitet u upravljanju evropskim poslovima, uključujući i pregovore o SSP".

Dodatni argument za ovo su navodi iz Strategija proširenja EU koji sadrže ocjene za sve zemlje potencijalne kandidate i prema kojima samo Hrvatska i Srbija imaju "značajne kapacitete" za sprovođenje Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju, dok ostale države (uključujući i Crnu Goru) ostaju slabe na tom području.

Ne treba sumnjati da će Brisel insistirati na potpunoj profesionalizaciji i depolitizaciji javne uprave jer se to pitanje potencira i u ovogodišnjem Izvještaju – "...biće

TREĆI ŠAMAR ZBOG KONFLIKTA INTERESA

Eropska komisija već treću godinu zaredom u svojim Izvještajima o napretku, ali i drugim dokumentima poput Evropskog partnerstva, traži izmijene važećeg Zakona o sprječavanju konflikta interesa, ali crnogorskoj vladajućoj eliti to ne dopire do ušiju. Istina, dio odgovornost snosi i opozicija koja takođe ne potencira ovo pitanje.

Priča o ovom Zakonu je počela još 2001. godine kada je njegov prijedlog usvojila Vlada **Filipa Vučanovića**, ali je on iz nepoznatih razloga "kupio prašinu" u skupštinskim fokama sljedeće dvije ili tri godine. Nakon što je ovaj prijedlog pretrpio izmjene koje su ga (prema ocjeni stručne javnosti) učinile karikaturalnim, Zakon je usvojen i počeо se primjenjivati u drugoj polovini 2004. godine. Od tada se dva puta radilo na njegovim izmjenama, ali Skupština, zajedničkim zaslugama vlasti i opozicije, nije usvojila te amandmane uz obrazloženje da nijesu u skladu sa Ustavom.

Prije oko godinu dana, specijalizovano tijelo Savjeta Evrope za borbu protiv korupcije GRECO dalo je prilično jasne smjernice u kojem bi dijelu trebalo izmijeniti Zakon o sprječavanju konflikta interesa, ali "briselska" Vlada **Željka Šturanovića** do sada, da je poznato, nije ništa uradila na tome.

potrebni dodatni napori da se osigura nepristrasnost javne administracije i jačanje njenog kapaciteta".

Za razliku od konstatacije da "organizovani kriminal i dalje izaziva ozbiljnu zabrinutost" u Izveštaju za 2006. godinu, Evropska komisija je u svom najnovijem dokumentu o Crnoj Gori otišla korak dalje i navela da "borba protiv organizovanog kriminala i dalje nije prioritet" i da su "potrebni mnogo veći napori za obračun sa njime".

Ako se zna da su vlasti zadužene za borbu protiv organizovanog kriminala, onda je jasno u koga je Brisel uperio prst.

Slično je i kada je u pitanju korupcija. Za razliku od prethodne godine kada su "primjetili određen napredak u borbi Vlade protiv korupcije", filigranski pažljivi tvorci ovogodišnjeg Izveštaja su pribjegli formulaciji da se usvajanje prvog izveštaja Nacionalne komisije za suzbijanje korupcije "može smatrati korakom naprijed, ali da je zakonska primjena problem".

U oba izveštaja, kao veliku opasnost za korupciju Brisel prepoznaće oblasti izgradnje kuća i stanova, zemljišno planiranje i dozvole za gradnju, koncesije i javne nabavke, te poziva na hitnu akciju, ali u posljednjem Izveštaju o napretku po prvi put pominje i potencira borbu protiv korupcije na visokom nivou.

"Korupcija je opšte proširena u Crnoj Gori i predstavlja veoma ozbiljan problem", smatraju u Briselu.

Da se redoslijed problema na putu Podgorice ka EU promijenio, na svojevrstan način potvrdila je i šefica Odjeljenja za Crnu Goru u Generalnom direktoratu za proširenje Evropske komisije (EK) **Tereza Sobjeski**.

"Molim vas, uradite nešto na pitanju borbe protiv organizovanog kriminala.... Podvlačimo potrebu da se uspostavi nezavisnost sudstva i borba protiv korupcije i organizovanog kriminala", kazala je Sobjeski na konferenciji za novinare nakon što je predstavnici crnogorskih institucija predstavila Izveštaj o napretku.

Predstavnici vlasti i opozicije

nijesu direktno upoređivali ocjene iz ovogodišnjeg i prethodnog Izveštaja o napretku, ali na različite načine citaju stavove EU.

Dok predstavnici Vlade tvrde da je EK u vrhu prioriteta stavila administrativne kapacitete, javnu upravu i vladavinu prava kao osnovu za borbu protiv korupcije i organizovanog kriminala, opozicioni lideri ocjenjuju da je Brisel saopštilo da postoji osnova da se Crna Gora uhvati u koštač sa ovim problemima, ali da je problem nedostatak političke volje vladajuće partije, odnosno njenog vrha.

Slavica Milačić, šefica Misije Crne Gore pri Evropskoj uniji u Briselu, kaže da je "...očekivano da su u vrhu prioriteta Evropske komisije najteže oblasti kao što su dobra uprava, administrativni kapaciteti, reforma i nezavisnost sudstva i vladavina prava. To ključni temelji izgradnje moderne države i osnov za efikasno suzbijanje korupcije i organizovanog kriminala".

Međutim, lider Pokreta za promjene (PzP) **Neboja Medojević** kaže da je jasno da Demokratska partija socijalista (DPS), sa ovim rukovodstvom, ne može donijeti političku odluku da se institucije očiste od korupcije kako bi mogle povećati administrativne i tehničke kapacitete, poboljšati kadrovske potencijale, tehnički se opremiti i krenuti u sveobuhvatnu borbu protiv organizovanog kriminala.

HVALE EKONOMIJI, KRITIKUJU PRANJE NOVCA

Pozitivne ocjene o crnogorskoj ekonomiji i stav da je pranja novca "ozbiljan problem" su stvari koje se uočavaju u najnovijem Izveštaju o napretku u odnosu na onaj za 2006. godinu u kojem nije bilo pohvala na račun ekonomije, ali ni tako oštре ocjene na račun pranja novca.

Evropska komisija je ocijenila da je crnogorska ekonomija nastavila da se rapidno širi i da je poboljšana makroekonomski stabilnost, ali je istovremeno upozorila na rizik zbog visokog spoljnotrgovinskog deficit-a, te na nedostatke u vladavini prava koji nastavljaju da koče funkcionisanje tržišne ekonomije.

Uticak je da je Brisel ostao pri ranijim oštrim ocjenama i na račun stanja u crnogorskem pravosudu, iako je konstatovao da je ostvaren izvjestan napredak.

Evropska komisija u Izveštaju navodi da je "stepen političkog upliva na sudstvo i dalje visok" i da njegova efikasnost nije zadovoljavajuća.

IZVJEŠTAJ EK O CRNOJ GORI: U BRISELU PRZNAJU "IZVJESTAN NAPREDAK", ALI I UPOZORAVAJU DA SE NE RJEŠAVAJU GLAVNI PROBLEMI

Nema održivog pravca reformi

Napredak je postignut u oblastima carina i poreza, konkurenčije, javnih nabavki, slobodnog kretanja kapitala i poljoprivredi. Takođe, napredak je ostao ograničen kod socijalne i politike zapošljavanja, energije, ekologije, pravde, slobode i bezbjednosti. Mora se ojačati proces približavanja i provjeravanja usklađenosti zakonodavstva sa pravom EU, ocijenila je Evropska komisija u Izvještaju o Strategiji proširenja EU i u Izvještaju o napretku Crne Gore za 2007. godine.

Izvještajem EK (koji je pripremljen za Savjet EU i Evropski parlament) u dijelu koji se odnosi na Crnu Goru, ističe se da je Crna Gora učinila izvjestan napredak kada je u pitanju ispunjavanje ključnih prioriteta iz Evropskog partnerstva i jačanje administrativnih kapaciteta.

"Ipak, rezultati su ograničeni i do sada Crna Gora još uvijek nije ustanovila održivi pravac reformi.

Pravosudne reforme su na samom početku", navodi se u Izvještaju.

Ističe se da je "Državna uprava i dalje slaba i neefikasna", te da su "...nužni su dalji naporci za obezbjeđivanje nepričasne javne

Izvještaja crnogorske nacionalne Komisije za suzbijanje korupcije

Korupcija je opšte proširena i predstavlja veoma ozbiljan problem

"...može smatrati korakom naprijed, ali zakonska primjena je problem".

Kao "ozbiljan problem" se uočava i "pranje novca" i ukazuje se da je "...sposobnost policije ograničena, a nema valjanog uvida i praćenja finansijskih transakcija izvan bankarskog sistema, posebno kad je riječ o nekretninama i stranim ulaganjima".

U Izvještaju EK stoji da napredak mora biti učinjen kada je riječ i o zaštiti intelektualne svojine, naročito zato što je u pitanju slab institucionalni kapacitet i veoma

siromašan nivo primjene zakona, te visok nivo piraterije.

"Zabilježen je izvjestan napredak u oblasti reorganizacije policije. Međutim, postoji potreba za dalje jačanje profesionalnih kapaciteta policije, izražena je potreba za specijalizovanim treninzima i razvojem tajne službe", naglašava se u Izvještaju.

Napominje se da borba protiv organizovanog kriminala u Crnoj Gori i dalje nije prioritet.

"Organizovani kriminal i dalje predstavlja ozbiljan problem i potrebni su mnogo veći naporci za obračun sa njime", piše u Izvještaju.

Dodata je i da su se Skupština i Vlada prilagodile zahtjevima nezav-

isne države, te da su nastavile da unaprjeđuju svoju efikasnost.

Ocijenjeno je da je postignut napredak u jačanju kontrolne funkcije Skupštine, ali da je skupštinski odbor za evropske integracije malo ojačao i da mu i dalje nedostaju efikasnost i fokusiranost.

"Ukupni kapacitet Skupštine mora biti unaprijeđen. Vlada je reorganizovana i nastavljeno je jačanje novih institucija sa fokusom na reforme odbrane, spoljnih i unutrašnjih poslova i pravde. Međutim, efikasnost vlade, naročito kada je u pitanju sprovođenje zakona, mora da bude veća", naglašava se u Izvještaju.

U EK smatraju da je koordinaci-

Organizovani kriminal i dalje predstavlja ozbiljan problem i potrebni su mnogo veći naporci za obračun sa njime

administracije i jačanje njene sposobnosti".

"Korupcija je opšte proširena i predstavlja veoma ozbiljan problem", smatraju u Evropskoj komisiji i napominju da se usvajanje prvog

ja evropskih poslova unaprijeđena i da su pripreme za sprovođenje Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju (SSP) nastavljene, te da osoblje, uključujući nove službenike u ključnim vladinim tijelima i drugim agencijama, mora biti dobro obučeno. EK ističe da je cilj da se činovnički aparat ne nosi samo sa koordinacijom zadataka, već i sprovođenjem svih prioriteta iz Evropskog partnerstva i obaveza iz SSP-a.

"Određeni napredak u reformama pravosudnog sistema je postignut, vlada je usvojila strategiju reforme pravosuđa za period 2007–2011. godine u želji da riješi trenutne nedostatke. Aktivnosti koje se odnose na obrazovanje sudija i tužilaca su učestale. Ipak, politički uticaj nad pravosuđem ostaje visok... Predsudska procedura koja se tiče deportacije i nestanka više od 80 bošnjačkih civila tokom 1992. godine i dalje traje, a to pojačava sumnje u vezi sa dužinom trajanja

Vlada je reorganizovana i nastavljeno je jačanje novih institucija sa fokusom na reforme odbrane, spoljnih i unutrašnjih poslova i pravde. Međutim, efikasnost vlade, naročito kada je u pitanju sprovođenje zakona, mora da bude veća

slučaja", ističe se u Izvještaju.

Napominje se da efikasnost pravosuđa nije zadovoljavajuća i da

je značajan broj zaostalih predmeta i u građanskim i u krivičnim slučajevima "...samo malo redukovani", te da pranje novca ostaje oblast za ozbiljnu zabrinutost.

Uz ocjenu da je korupcija raširena i da čini veoma ozbiljan problem, EK tvrdi da je "...finansiranje političkih partija i izbornih kampanja netransparentno".

U Izvještaju se navodi da kapaciteti za međunarodnu saradnju u pravosuđu i policiji moraju biti poboljšani, te da uslovi u kojima žive izbjeglice i raseljena lica, uključujući i Rome, daju povoda za ozbiljnu zabrinutost.

"Naročito se Romi nastavljaju suočavati sa veoma teškim uslovima života i diskriminacijom, posebno u oblastima obrazovanja, socijalne zaštite, zdravstvene zaštite i zapošljavanja", stoji u dokumentu.

Dodaje se da civilno društvo ostaje ranjivo i da postoje tenzije između vladinih tijela i nevladinih organizacija.

N.R.

MORATE NAUČITI DA SE NOSITE SA PRITISKOM KONKURENCIJE IZ EU

Crnogorska ekonomija je ubrzano nastavila da se širi i poboljšana je makroekonomski stabilnost, mada postoji rizik, naročito zbog velikog platnog deficit-a koji je u značajnoj mjeri kompenzovan važnim stranim direktnim investicijama. Pored težnji ka strukturnim reformama, slabe institucije i nedostaci u vladavini prava nastavljaju da koće odgovarajuće funkcionisanje tržišne ekonomije, smatra EK.

Ocenjuje se da je Crna Gora napravila dodatni napredak prema uspostavljanju funkcionalne tržišne ekonomije, iako se taj proces sporo razvija.

"Glavne reforme treba Crnoj Gori da omoguće da se na dugoročnom planu nosi sa pritiskom konkurenčije i tržišnim snagama unutar EU... Nastavljena je reforma penzionog sistema, zabilježen je ubrzani rast aktivnosti finansijskih posrednika, ustanovljeni su novi mehanizmi za unaprijeđenje transparentnosti procesa privatizacije... Ipak, postoje rizici makroekonomske stabilnosti, naročito zbog velikog spoljnotrgovinskog deficit-a", ističe se u Izvještaju.

Dodaje se da je rast industrijske proizvodnje veoma skroman, da je još skup i dugotrajan proces dobijanja licenci za biznis i da veoma veliki rast potrošačkih kredita i cijena nekretnina signalizuju još veći makroekonomski i finansijski debalans. "Iako je nezaposlenost opala, ostala je visoka. Istovremeno, povećanje cijene rada nastavlja da smanjuje državnu konkurentnost", stoji u Izvještaju.

ZAŠTO MEĐUNARODNI POSMATRAČI TVRDE DA U CRNOJ GORI IMA
NEDOSTATAKA U VLADAVINI PRAVA

Cirkuska predstava

Kada društveno angažovani naučnici i analitičari u Crnoj Gori pomenu "fasadnu demokratiju" i "simulirane reforme", nekada ostanu nedorečeni. Ipak, posljednja otkrića davanja visoko profitabilnih poslova kompanijama čiji su vlasnici poslovni partneri predsjednika vladajuće Demokratske partije socijalista (DPS), mogla bi im poslužiti kao dobar primjer da bolje objasne zašto misle da je Crna Gora još daleko od pravno uređene države. Iako koriste drugačiji rječnik, činovnici Evropske komisije (EK) i međunarodnih organizacija zapravo govore isto, upozoravajući na korupciju i nedostatke u vladavini prava.

Ubrzani tempo crnogorske svakodnevice, sve više ogoljeno, jasnije i interesantnije, nakon što je sa dnevnog reda skinuto državno pitanje koje je opterećivalo transformaciju društva od "tranzicionog" do modernog, pitoreskno slika crnogorskog zbilju. Enorman priliv svježeg novca od prodaje nekretnina, budvanski milioneri, jahte, džipovi, blještavilo, festivali i maskenbali, za pažljivije hroničare današnje Crne Gore predstavljaju samo cirkusku fasadu za sivilo koje se krije u šatrama. Tamo su prodavci karata, krotitelji, dreseri, žongleri i klovnovi. Nemaju tremu hoće li ispuniti očekivanja publike, već hoće li gazda cirkusa biti zadovoljan prihodima od prodatih karata.

Sve je više indicija da tako neodoljivo ta cirkuska predstava (i sve to joj prethodi i nakon nje slijedi) podsjeća na savremeni crnogorski trenutak. Jer, sve glasnije se postavlja pitanje da li državne institucije postoje radi države ili radi ispunjavanja želja i naloga moćnika iz vlasti.

Tek nekoliko dana nakon što je EK u svom najnovijem Izvještaju o napretku Crne Gore konstatovala da "...i pored težnji ka strukturnim reformama, slabe institucije i nedostaci u vladavini prava nastavljaju da koče

odgovarajuće funkcionisanje tržišne ekonomije", kao na tacni im je poslužen plastičan primjer koliko su surovo u pravu.

Poslovni partner šefa DPS-a **Tomislav Čelebić** je bez tendera dobio posao vrijedan 13 miliona eura, a šef Komisije za javne nabavke kaže da je "širim tumačenjem zakona" ustanovio da nije prekršen Zakon o javnim nabavkama, temeljni antikorupcijski propis.

Uprava policije je nedavno povjerala kompaniji "Čelebić" posao izgradnje nove zgrade Područne jedinice policije, bez prethodno raspisanog tendera. Vrijednost objekta koji će se graditi u strogom centru Glavnog grada je 13 miliona eura, a finansira se iz kapitalnih investicija Vlade Crne Gore. Iako je riječ o jednom od trenutno većih gradevinskih poduhvata u Crnoj Gori, policija je, kao i Agencija za nacionalnu bezbjednost, bez tendera posao ustupila "provjerenom" izvodaču radova – kompaniju "čelebić". Ovom prilikom

Enorman priliv svježeg novca od prodaje nekretnina, budvanski milioneri, jahte, džipovi, blještavilo, festivali i maskenbali, za pažljivije hroničare današnje Crne Gore predstavljaju samo cirkusku fasadu za sivilo koje se krije u šatrama

su se pozvali na član 97. Zakona o policiji kojim je predviđeno da se za kupovinu specijalne tehničke opreme, naoružanja i prostorija koje se koriste za potrebe policije, ne primjenjuju propisi kojima je utvrđena obaveza javnog oglašavanja.

ANB, odnosno Vlada, svojevrećeno je od Montenegrbanke kupila zgradu za oko pet miliona eura, a adaptacija (vrijedna oko tri miliona) je bez raspisivanja tendera povjerena takođe kompaniji Tomislava Čelebića. On je zajedno sa predsjednikom DPS-a **Milom Đukanovićem** jedan od osnivača Univerziteta u Donjoj Gorici čija je zgrada sa četiri sprata podignuta bez građevinske dozvole.

Predsjednik Komisije za kontrolu postupka javnih nabavki **Marko Lazarević** odgovarajući na pitanje da li je Uprava policije pravilno primijenila Zakon o policiji (budući da je riječ o izgradnji zgrade, a ne o "kupovini opreme, naoružanja i prostorija"), bio je kategoričan: "Da, izgradnja zgrade u širem smislu se može smatrati nabavkom prostorija".

Iako nijesu bili u posjedu ove informacije, činovnici EK nijesu oklje-

vali da konstatuju da u Crnoj Gori nema vladavine prava u punoj mjeri. Oni koji su se smijali tezama da nadležne institucije EU bolje poznaju i jasnije vide situaciju u zemljama potencijalnim kandidatima nego njihovi građani, moguće da će se zamisliti. I tek što su se državne "institucije" odbranile govoreći da je sve čisto, na televiziji se pojavio američki ambasador **Roderick Moore** da objašnjava zašto u Crnoj Gori nema značajnijih američkih investitora. Nije okolišao već je posao jasnu poruku Vladi – tek kada uhapsite i osudite nekoga za korupciju, bićemo sigurni da ovdje postoji vladavina prava.

N. RUDOVIĆ

ANDREJ ENGELMAN, SEKRETAR U SLUŽBI ZA EVROPSKE POSLOVE VLADE REPUBLIKE SLOVENIJE

EU je kao golf klub – zbog vas neće mijenjati pravila

Pregovori o Sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju (SSP) su mnogo uži od pregovora o članstvu jer je SSP prije svega trgovinski ugovor koji se ne proteže na sva područja "Acquisa" – pojasnio je Andrej Engelman, sekretar u Službi za evropske poslove Vlade Slovenije.

U razgovoru za *EIC Bilten*, Engelman je rekao da je u tome glavna razlika između pregovora o SSP-u (koji je Crna Gora sa EU potpisala 15. oktobra 2007.) i pregovora o članstvu u EU (koje trenutno vodi Hrvatska).

"Daću vam primjer. Recimo, u SSP-u se u domenu veterine traži da se propisi Crne Gore usaglase sa onim dijelom Acquisa koji tretira Crnu Goru kao izvoznika hrane u EU. A kada Crna Gora bude pregovarala o članstvu, radiće se na usaglašavanju koje se odnosi na Crnu Goru kao uvozničku hrane iz EU", precizirao je Engelman.

On je objasnio da je težište SSP-a na političkim kriterijumima, prilagođavanju standardima EU i da je primjena SSP-a ulaznica za pregovore o članstvu.

- Da li ovim želite reći da pregovori o SSP-u i nijesu bili istinski pregovori ako se uporede sa pregovorima o članstvu?

Oni se nazivaju pregovorima, a to je manje ili više pitanje koliko brzo možete da se prilagodite i preuzmete propise EU... Ovi pregovori su prilika da objasnite razloge za nesposobnost preuzimanja *Acquis* u određeno vrijeme i koji su razlozi da to uradite malo kasnije. Morate

Andrej Engelman

razumjeti da je EU formirana prije više od 50 godina, a da sada ima 27 država članica i ne možete tražiti da ono što važi za pola milijarde ljudi bude promijenjeno zbog Crne Gore. Neće biti promijenjeno jer se nije mijenjalo ni zbog Poljske, Slovenije... Dakle, pregovori u vezi sa SSP-om nijesu bili pravi pregovori već debata o tome koliko brzo se možete prilagoditi.

- Neki crnogorski zvaničnici kažu da se tokom pregovora sa EU mora voditi računa o nacionalnim interesima i da *Acquis* treba prilagođavati tim interesima. Da li je to moguće?

Treba uzeti u obzir da se ulaskom nove države u jednu ruku (i to u nekoj manjoj mjeri) *Acquis* ipak prilagođava. Iz tog razloga, vi morate neke "domaće" stvari uvesti u *Acquis*. Tako ćete na području saobraćaja unijeti svoje aerodrome,

jer ako nijesu navedeni u *Acquisu*, oni ne postoje.

Kada je riječ o nacionalnom interesu, državna administracija mora da zna što je vaš nacionalni interes, koliko brzo se može ići ka EU jer je veoma bitno da uđete spremni. Nije cilj da dođete do EU, pa onda da imate problema. U pregovorima o članstvu možda će biti potrebe da se zaštitite neki nacionalni interes, a takvi zahtjevi moraju biti argumentovani.

- **Što je Slovenija tražila?**

Slovenija je tražila zaštitu pojedinih vrsta ptica, tražili smo zaštitu našeg vina koje se pravi posebnim postupkom koji u EU nije dozvoljen. O tome smo morali razgovarati i naći put kako da to riješimo. Tako je i Švedska imala zahtjev – duvan iz Švedske za žvakanje. Ovo je zbog osobitih razloga zabranjeno u EU, ali imajući u vidu da je ovdje riječ o nečemu što predstavlja osobinu nacije, te da je to veoma masovna pojava u Švedskoj, Švedjani su se dogovorili sa EU da ta zabrana za njih ne važi. To su takve stvari. No, problem je u nečemu drugom.

- **Na što mislite?**

Više ne postoji pojava (što je ranije bio čest slučaj) da ulaskom neke zemlje dode do značajnije promjene Acquisa. Mislim da se to posljednji put desilo kada je ušla Danska i to u slučaju njihovih vikendica. Ne može biti popuštanja koja su dobine Velika Britanija i Danska u vezi postojanja obaveze da uvedu euro kao zajedničku valutu. Za nove države sada te opcije

NE MISLITE KADA ĆETE UĆI, NEGO KADA ĆETE BITI SPREMNI ZA TO

- Što mislite o procjenama Reutersa da će Hrvatska i Makedonija ući u EU 2012. godine, a Crna Gora, Srbija i BiH 2015.godine?

Te su procjene za mene nebitne jer na to utiče previše faktora da bi neko sa sigurnošću mogao predvidjeti što će se dešavati. Mi nikada nijesmo govorili o tome kada ćemo ući u EU, nego kada ćemo biti spremni da uđemo. Prvi uslov je naša spremnost, a drugi spremnost EU da vas prihvati. Ono što je dobro je da će u decembru biti potpisani reformski ugovor i da će poslije njegove ratifikacije postojati uslovi za proširenje EU.

Stvarno ne očekujem da će, recimo, Hrvatska i Makedonija ući zajedno. Ipak, Hrvati već pregovaraju o članstvu, mada to možda ide malo sporije nego što se očekivalo. Za vrijeme pregovora se jednostavno vidi da se država promjenila, pa se gotovo i ne osjeća promjena kada država postane član. Kada država bude na kraju pregovora, to je već promijenjena država i to je bitno.

nema.

Mi često kažemo da je EU kao neki golf klub. Golf klub je klub onih koji su bogati, a u golf klubu niko ne mijenja pravila. Zna se kakva su pravila i ti se prilagođavaš tim pravilima. Možda ne odmah, prve godine kupiš samo nove cipele i štapove, a druge godine pantalone i sve druge stvari. Ne možeš da kažeš da nećeš da igraš sa ovim nego sa onim lopticama. To ne ide.

• Da li je tačno da na polju zaštite životne sredine Slovenija još uvijek nije u potpunosti ispunila standarde EU, iako je članica postala 2004.godine?

Da. Mi smo potpuno prilagodili naše zakonodavstvo, ali smo u pregovorima dogovorili odlaganje njegove primjene zato što primjena novih standarda zahtijeva upotrebu nove tehnologije i što naša preduzeća nemaju finansijskih mogućnosti za takav vid investicija. Napravili smo spisak od oko 50 preduzeća sa veoma jasnim datumima do kojih oni neće biti u mogućnosti da ispoštuju te standarde. Da to nijesmo uspjeli da ispregovaramo, morali bismo zatvoriti ta preduzeća.

• Koje su još privredne grane zahtijevale najveća ulaganja?

Recimo, klanice su morale ući u velike investicije jer je bio određen datum do kojega moraju početi

raditi po novim pravilima ili će biti zatvorene. Neka preduzeća su imala problema da to ispoštuju, pa smo onda ugovorili dodatni prelazni period od godinu dana. No, ono preduzeće koje u aprilu 2005. godine nije radilo po standardu EU, moralno je biti zatvoreno.

Uradili smo ekonomске analize za sva područja i na bazi ekonomskih razloga ubjedivali Evropsku komisiju da određene stvari ne možemo uraditi zbog negativnih efekata koje bi to proizvelo.

Slovenija nije išla po principu da traži puno prelaznih povlastica jer bi to bilo priznanje da nijesmo sposobni da živimo po standardima EU. Naš cilj je bio da što ranije živimo po standardima EU, a to je značilo da živimo normalno.

• Imate li okvirnu računicu koliko je Sloveniju koštalo prilagođavanje cijelog sistema sa propisima EU?

Ne mogu vam precizno odgovoriti, ali znam da je država svake godine izdvajala oko 2% BDP-a. Cifru je gotovo nemoguće reći, a i pitanje je da li smo to činili zbog EU ili zbog sebe. Postavljanje Schengenske granice je koštalo puno, ekologija nas je koštala puno, a tu su i investicije privatnog sektora koje su svakako morale biti realizovane.

Slovenija je raspadom SFRJ pot-

puno izgubila 2/3 svog tržišta i da bi preživjela, morala se okrenuti EU. A da bi izvozili na područje EU, morali smo investirati po standardima EU. Da to nije učinjeno, tržište EU bi za nas bilo izgubljeno. Veoma je značajno to da je investiranje u poljoprivrednu išlo iz budžeta. Morali smo da formiramo Platnu agenciju koja je prerasla u instituciju sa 250 ljudi.

• Što je bio posao te Agencije?

Platna agencija nadzire i distribuira novac poljoprivrednicima. Ona prati što ti poljoprivrednici rade, kakva su gazdinstva, koliko su velika... i onda da distribuira novac. A 250 ljudi u državi koja ima 2 miliona ljudi i mali udio stanovništva koji se bave poljoprivredom je ogromna investicija. To je agencija koja je, pored poreske uprave, sasvim sigurno najkompjuterizovana agencija u Sloveniji.

Ulaskom u EU, znali smo da će cijene pasti jer su tamo jeftiniji proizvodi. Kod nas poljoprivrednici imaju drugi zadatak – ne samo da proizvode hranu, već i da održe prirodni postupak dobijanja proizvoda? Za nas je to bitno i iz tog razloga smo ih finansirali.

• Kako gledate na evropsku perspektivu Crne Gore?

Vaša i prednost i mana je to što ste mala država. To znači da ćete i vi imati problema sa administracijom jer se uvijek javljaju problemi sa malim administracijama. EU traži više administracija, traži veće institucije, ali vaša prednost je što možete puno lakše dogovoriti neke stvari.

I mi smo imali probleme sa kadrovima, ali smo se lakše dogovarali o stvarima. Vi ste na početku integracije, pred vama su godine rada i to su sve procesi koje morate ispratiti. EU traži puno vremena jer sve članice moraju dati saglasnost za svaku pregovaračku poziciju.

N. RUDOVIĆ

O funkcionerima i analitičarima

Piše: Brano Mandić

Kada ne znam kako da načnem kolumnu, opredijelim se za svetog Tomu Akvinskog. Izgleda pametno, a ne obavezuje. Latinski citat, pripisuju ga svetom Tomi, poručuje da se valja bojati onoga koji je pročitao samo jednu knjigu. Izvorno, misli se na vlog čovjeka koji se temeljno posvetio izučavanju jednog teksta. Tako izvjesni prijatelj of mine godinama čita samo Lalića i vrlo je opasan sagovornik.

Na žalost, moderna vremena promijenila su značenje drevnog citata. Čovjek koji je pročitao jednu knjigu i danas je opasan sagovornik – ali zato što je samoživi tupan i razmetljivac. Heroj je našeg doba, dakle, jedno popodne sjeo, savladao nekoliko citata i ušao u bijednu arenu koju zovemo diskurs javne rasprave. Takvih je koliko hoćete. Takvi su recimo mnogi protivnici i zagovornici pristupa NATO paktu. Skineš tri ili četiri koještarije sa Interneta i predstaviš se novinarima. Pošto novinare još drma referendumskim trema, oni osjećaju da je Crnoj Gori potreban, recimo, vojni analitičar. Da se ne zove Beograd i Zagreb za svaku glupost. Tako ovaj sistem regrutuje stručnjake. Oni onda regrutuju pažnju TV gledalaca. Tu počinje mrak, u tih nekoliko metara koji prosječnog Crnogorca dijeli od malog ekrana. TV

Nije slučajno što država tako tromo kreće u dugo najavljuvanu renesansu na sjeveru: čovjeka koji nema bioskop u svome gradu, koji trećinu svoje zarade daje elektro distribuciji, po definiciji možete slomiti sa dvije dobro smisljene političke reklame

Vlasti jednostavno nije potrebno da žuri sa ekonomskom i kulturnim samoočišćenjem ove nedodjele. Nije slučajno što država tako tromo kreće u dugo najavljuvanu renesansu na sjeveru: čovjeka koji nema bioskop u svome gradu, koji trećinu svoje zarade daje elektro distribuciji, po definiciji možete slomiti sa dvije dobro smisljene političke reklame. Zato me ne bi iznenadilo da Filip Vujanović opet bude predsjednik.

Naš glasač u rođenoj porodici

Poslanici ne znaju osnovne odredbe Sporazuma sa Evropskom unijom za koje glasaju, državni tužilac ne razumije ulogu medija u društvu, a građani ulogu državnog tužioca

gledalac pokušava da daljinskim upravljačem kao mauzerom pobije demone, ali oni ga opsijedaju sa uporno bezličnim i perverznim ponavljanjem fraze "evropske integracije". Liči na latinski citat: izgleda pametno, a ne obavezuje.

nema pravo glasa, jer se osjeća nesposobnim da plati račune, a kamoli preko noći zaradi tri meleona na berzi, što je cool i mjera uspjeha. On je samo na izborima aktivan i voli da pljuje po političarima. On je tužan. Otac mu je vjerovatno bio na Golom

otoku, pa zna da je politika muška stvar i da treba imati svoje mišljenje. Tako se rađa homo politicus u Crnoj Gori, i on misli da se bavi ozbiljnim stvarima. U stvari, opsjednut je suicidom, seksom, klađenjem ili nečim petim, a od svega toga bježi u prenos skupštinske rasprave. Sjetimo se, Milošević je imao najveću podršku među penzionerima (dok su lovili golubove za gulaš) i po najzabačenijim selima koja je doveo do nivoa kamenog doba.

Tako cijenim da se nijesu slučajno sklapali ugovori po kojima građanin dolazi u poziciju da daje trećinu plate za struju, a da je još manje slučajno što dva i po mjeseca nemamo ministra kulture. Bez ekonomske emancipacije (grozno), a zatim i liječenja tog kulturnog kompleksa Crne Gore, nema, nazovimo ga, "zdravog opozicionog razmišljanja", ili još preciznije "svijesti slobodnog kritičkog bića", bića koje je pročitalo jednu knjigu starostavnu,

knjigu ove starostavne vlasti.

Sada bih malo o **Vesni Medenici**. Ne vjerujem previše osobama koje daju tako veliki novac za automobil. Ako evropske standarde treba da nam donese dama koja na kredit kod Prve banke otplaćuje 70.000 eura vrijedan džip, onda sve neka ide u lagum. Da je Crna Gora upravo u tom pravcu krenula, gospoda državni tužilac je

njenog tima. To bi bilo jačanje administrativnih kapaciteta. (Rekao je profesor **Milan Popović** da problem nije u kadrovima, nego u sistemu regrutacije.)

Ovako, da priču previše ne uozbiljimo, poslanici ne znaju osnovne odredbe Sporazuma sa Evropskom unijom za koje glasaju, državni tužilac ne razumije ulogu medija u društvu,

Otkud pisac knjiga o turizmu u državnoj Komisiji za konflikt interesa? Opet je to pitanje administrativnih kapaciteta, kao što je i Ombudsman, sudija koji je napredovao devedesetih, rame uz rame sa ministrom pravde

priznala prošle sedmice. Kada je pozvala novinare da sarađuju sa tužilaštvom, ona je priznala da je Crna Gora u ratnom stanju. Jer, zna se kada država kreće u pakt sa medijima zarad sopstvenih interesa: onda kada je neprijatelj pred vratima. Mediji se tako svode na obaveštajni sektor vlasti, nijesu više ni guske koje spašavaju Rim, oni su guske koje to treba da rade za džabe i budu tasteri sistemu sa 30 neriješenih ubistava.

Medenica je trebalo prvo da odredi platu. Neka onda prima novinare u radni odnos, ali neka za svakog primljenog, glava za glavu, otpusti po jednog dosadašnjeg člana

a građani ulogu državnog tužioca. To je idealan krug u kojem se novinaru nudi da bude spoljni saradnik vlasti, dok Evropska komisija plaši nekim navodno organizovanim kriminalom u njoj. Kao šlag na tortu, Interpol nam uhapsi po kojeg oficira kojemu treba suditi za ratni zločin. Sad treba da pitamo ko je odgovoran ako nije ministar odbrane. Prije toga, sa zadovoljstvom ćemo baciti oko na njegovu biografiju.

Radi se o čovjeku koji s vojskom ima neke veze: bio je na čelu Streljačkog saveza Jugoslavije. Dobro, neko će reći ministar zdravlja ne mora biti primarijus, a vojske vojnik i

tako dalje... bitno je da bude lucidan menadžer. Da li je gospodin **Vučinić** svojim delanjem kao ministar uređenja prostora preporučen za novu funkciju, kad međunarodne organizacije najveći stepen korupcije prepoznaju u građevinskim poslovima. "Budvanizacija", na posljeku, praktični je i terminološki doprinos crnogorske vlasti za mandata ministra Vučinića. Inače, gospodin je bio član predsjedništva i predsjednik Izvršnog odbora DPS-a. Kadar kao stvoren za ekspertsку Vladu.

Kakav je DPS heroin za svoje članove, vidi se po ludim kalamburima Komisije za sprječavanje konflikta interesa. Kažu: poslanik **Milo Đukanović** je "postupio po Zakonu, ali ne i u roku propisanom Zakonom". Dobar primjer pravne mistike, novog žanra koji se zasniva na banaliji: ne možeš da optužiš šefa partije. Još kada ti je šef partije jedan sposobnik-jaković i milioner kojeg stranka bira jednoglasno, sveden si na nivo tigra bez zuba, kako to poetično priznade gospodin **Leković**. Inače decenijski turistički radnik. Otkud pisac knjiga o turizmu u državnoj Komisiji za konflikt interesa? Opet je to pitanje administrativnih kapaciteta, kao što je i Ombudsman, sudija koji je napredovao devedesetih, rame uz rame sa ministrom pravde. Šta li su radili sudske dok su napredovali devedesetih? Isto što i danas – čutali su.

Vlast je pokazala neizmjeren talent da na ključna mesta koja Brisel najviše interesuju, postavlja profesionalne službenike, birokrate po vokaciji, one koji se nikad u životu nikome nijesu zamjerili. Takvi su tamničari Crne Gore. Odrađuju posao organizovanom kriminalu, glume vlast i blamiraju svaki pokušaj pravne države. Nose siva odijela i sive kratevate da se ni koloritom ne bi slučajno odvojili od svog omiljenog stanja neprimjetnosti.

Toma Akvinski bi vjerovatno rekao – kukavice.

Autor je novinar dnevnog lista "Vijesti"

SVE SU OZBILJNIJE NAJAVE DA ĆE CRNA GORA SLJEDEĆE FAZE KA EU MORATI DA PRELAZI SA SRBIJOM I ALBANIJOM

Paket za usporavanje reformi

Ono što je ljetos najavljivao potpredsjednik Vlade Srbije Božidar Đelić, prošle sedmice je potvrdio funkcijer Pakta stabilnosti Goran Svilanović.

Đelićeva teza da je evropska real politika takva da Brisel region zapadnog Balkana dominantno posmatra kao cjelinu i da će nastojati da sve zemlje regiona, osim Hrvatske, ujednače korak u narednim fazama pridruživanja Evropskoj uniji, prošla je bez značajnijih reakcija iz Vlade Crne Gore. Svilanović je ponovio isto, objašnjavajući da su zagovornici zvanične evropske politike o regata sistemu u manjini i da će Crna Gora vjerovatno morati da čeka na Srbiju i Albaniju da zajedno predaju zahtjev za sticanje statusa kandidata za članstvo u EU. Opet je izostala reakcija crnogorskih zvaničnika, iako je pored Svilanovića (dok je to govorio) sjedjela potpredsjednica Vlade Crne Gore za evropske integracije prof. dr Gordana Đurović. Jedino se oglasio generalni sekretar Evropskog pokreta u Crnoj Gori (EPuCG) Momčilo Radulović koji je pozvao

Goran Svilanović

Momčilo Radulović

na putu ka eventualnom članstvu u EU.

Iako je regata sistem zvaničan stav EU, do sada su se proširenja odvijala mahom grupno, po principu takozvanog "karavan"

Iako je regata sistem zvaničan stav EU, do sada su se proširenja odvijala mahom grupno, po principu takozvanog "karavan" sistema

najviše državne zvaničnike da se javno i oštro suprotstave takvim namjerama pojedinih krugova.

"Do kraja 2008.godine, mogu se očekivati kandidature Crne Gore, Srbije i Albanije. U ovom trenutku, u Briselu je procjena da je Crna Gora spremna i da čeka na Srbiju koja će biti u stanju da do kraja 2008.godine podnese kandidaturu, a da će Albanija biti prihvaćena i da će pratiti "ovaj voz" iako ne bude spremna. Ovo su nezvanični podaci. Positivan odgovor mogao bi da se očekuje tokom 2009.godine, najvjerovaljnije tokom predsjedavanja češke. Naš zajednički imenitelj je da nastojimo da ispunimo obaveze da bi došli u situaciju da tokom 2009. godine zajedno budemo kandidati za članstvo u EU", kazao je Svilanović na panel diskusiji "Crna Gora na putu ka EU – napredak i izazovi", koju su organizovali Centar za građansko obrazovanje (CGO) i Balkanska istraživačka mreža (BIRN).

Prije toga je đurović ponovila da će Crna Gora u prvoj polovini 2008. godine podnijeti kandidaturu za članstvo u EU, što je, nakon potpisivanja Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju (SSP), sljedeći korak

sistema. To bi značilo da zemlje zapadnog Balkana zajedno prelaze etape na putu ka EU, dok "regata" sistem označava individualan pristup i nagradivanje svake države na osnovu svojih zasluga. Za sada je očigledno da će Hrvatska izbjegći da bude dio "karavana". Ona se tome protivila i u svojoj Rezoluciji o pridruživanju EU. U Vladi Crne Gore imaju isti stav, ali samo u izjavama zvaničnika. To još uvek ne piše ni u jednom Vladinom ili Skupštinskom dokumentu.

Pristanak Crne Gore da čeka na putu pridruživanja EU bi značio zaustavljanje reformi i demokratizacije Crne Gore, a to odgovara crnogorskim monopolističkim strukturama, smatraju u EPuCG

Crna Gora je 15. oktobra potpisala SSP, a Srbija ga je parafirala nekoliko sedmica kasnije. Albanija već ima potpisani SSP, dok su druge dvije zemlje Balkana značajno ispred – Hrvatska je kandidat od 2004.godine, a Makedonija od 2005. godine. I dok su Hrvati u oktobru 2005. godine počeli pregovore o članstvu, Makedonci još čekaju da im EU odobri

početak pregovora, a tek nakon toga (i njihovog uspešnog završetka) slijedi ulazak u Uniju.

Momčilo Radulović smatra da bi pristanak Crne Gore da čeka na Srbiju i Albaniju na putu pridruživanja EU značio zaustavljanje reformi i demokratizacije Crne Gore, a to odgovara crnogorskim monopolističkim strukturama. "U ovom trenutku Crna Gora je u položaju da bi eventualno trebalo da čeka Srbiju i razvoj političkih dešavanja na srpskoj političkoj sceni, kao i dešavanja u Albaniji, a to znači da bi dinamika našeg puta ka EU zavisila od ove dvije zemlje. Bilo bi vrlo poželjno da zvaničnici Crne Gore jasno i glasno predstave stav da treba da se nastavi sa principom regate i da se zemlje individualno tretiraju. Sve drugo je nepravedno", upozorio je Radulović.

na Srbiju i Albaniju na putu pridruživanja EU bi značio zaustavljanje reformi i demokratizacije Crne Gore, a to odgovara crnogorskim monopolističkim strukturama, smatraju u EPuCG

On je ocijenio da bi, ukoliko budemo cekali druge, reformski procesi stagnirali što bi išlo u prilog samo monopolističkim strukturama u politici i ekonomiji.

"Ako Vlada pristane na princip karavane, onda ćemo smatrati da ona želi usporavanje reformi", kazao je Radulović.

N.R.

JOŽICA VELIŠČEK, MEĐUNARODNA KONSULTANTKINJA CDP-A I BIVŠA GENERALNA SEKRETARKA PARLAMENTA SLOVENIJE

Svi ste u istom čamcu

Parlament je mjesto gdje treba da se otvaraju sva pitanja koja su značajna za jednu državu i njeno pristupanje EU, pitanja o tome što taj proces donosi dobro za neku državu, a što je ono u čemu će biti poteškoće, ocijenila je za EIC Bilten **Jožica Velišček**, međunarodna konsultantkinja CDP-a (Program za razvoj kapaciteta) i bivša generalna sekretarka parlamenta Slovenije.

Ona je kazala da uloga parlamenta treba da bude nadgledanje uskladivanja zakona sa evropskim propisima (*Acquis communautaire*) i da zbog te uloge parlament treba da unaprijed postojeće kapacitete.

"Za dobar proces harmonizacije, parlament mora imati efikasan zakonodavni postupak kojim se može brzo, ali i kvalitetno sprovoditi harmonizacija i prilagoditi nacionalno zakonodavstvo zakonodavstvu EU. Za to su jako važne stručne službe parlamenta koje pripremaju prijedloge za odluke parlamentaraca", rekla je Velišček.

Ona je istakla kako je veoma bitno da se parlament što prije uključi u procese pripremanja polazišta za pregovore vlade neke države sa Unijom.

"Kakav će biti put koji je trasiran, takav će kasnije i biti proces. Tako da ako parlament odmah nema aktivnu ulogu, teško je očekivati da će se to kasnije promijeniti... Ako je nacionalni interes Crne Gore da postane punopravna članica EU što prije, mora se imati na umu da je za to potrebna

Ne smije se zaboraviti da ugovore o stupanju nacionalne države u EU na kraju ratifikuju i nacionalni parlamenti članica EU. To znači da ta parlamentarna diplomatija može da pomogne kasniju ratifikaciju zvaničnih ugovora

dobra saradnja između svih institucija, posebno između vlade i parlamenta. Ovdje treba posebno naglasiti da i pozicija i opozicija (kada se govori o evropskim pitanjima) zastupaju isti cilj –

foto VIESTI

Jožica Velišček

baš kao što zajedno na putu ka EU idu i Vlada i Skupština. Svi zajedno ste u jednom čamcu", kazala je Velišček.

Ona je naglasila da je najbitnije da se jasno podijele nadležnosti između parlamenta i vlade kada su u pitanju

Za dobar proces harmonizacije, parlament mora imati efikasan zakonodavni postupak kojim se može brzo, ali i kvalitetno sprovoditi harmonizacija i prilagoditi nacionalno zakonodavstvo zakonodavstvu EU

evropske integracije. Velišček smatra da je u tom pogledu vrlo važna tzv. parlamentarna diplomacija.

"Delegacije koje odlaze u druge parlamente vide kako su put u EU prolazile nove članice i kandidati za članice EU i prenose to iskustvo u nacionalnu državu. Još bitnija stvar je da se ne

smije zaboraviti da ugovore o stupanju nacionalne države u EU na kraju ratifikuju i nacionalni parlamenti članica EU. To znači da ta parlamentarna diplomatija može da pomogne kasniju ratifikaciju zvaničnih ugovora

smije zaboraviti da ugovore o stupanju nacionalne države u EU na kraju ratifikuju i nacionalni parlamenti članica EU. To znači da ta parlamentarna diplomatija može da pomogne kasniju

ratifikaciju zvaničnih ugovora. Ovo je veoma značajno i to svi treba da znaju", rekla je Velišček.

Imajući u vidu ekspertske potencijal vlade, ona je ocijenila da vlada mora biti odgovorna za proces harmonizacije nacionalnog zakonodavstva sa evropskim, a da parlament pri tome politički nadzire taj proces.

"Treba imati na umu da parlament nikada neće imati toliko službi koliko ih ima vlada da bi u potpunosti mogao kontrolisati pojedinu direktivu EU i utvrditi da li je ona korektno prenešena. Tu odgovornost mora da ima ministar koji, kada pošalje zakon na usvajanje, treba da kaže da su u taj zakon uključene direktive EU", napomenula je Velišček.

Ona je podsjetila da je parlament Slovenije doprinio napretku na putu ka EU tako što je Vladine evropske zakone razmatrao kao prve na dnevnom redu

Za dobar proces harmonizacije, parlament mora imati efikasan zakonodavni postupak kojim se može brzo, ali i kvalitetno sprovoditi harmonizacija i prilagoditi nacionalno zakonodavstvo zakonodavstvu EU

ili po hitnom postupku.

"Posebnost slovenačkog parlamenta je da je potvrđivao pregovaračka polazišta naše Vlade. Bio je stalno obavještavan i davao je saglasnost na ono što je Vlada zagovarala u evropskim institucijama. Informativna uloga parlamenta se pokazala dobrom u Sloveniji jer su otvarana brojna pitanja na različite načine, a sve sa ciljem da se građanima predstavi EU, njeno funkcionisanje, koristi i slabosti. Željeli smo da bude jasno da je EU klub (sa svojim pravilima) u koji mi želimo stupiti i da mi moramo prihvati njihove zakone jer ih on zbog nas neće promijeniti", istakla je Velišček.

N.R.

POLITIKA PROŠIRENJA I NJEN UTICAJ NA REFORMSKE PROCESE U ZEMLJAMA
ZAPADNOG BALKANA

Piše: Maja Vujašković

Sve zemlje zapadnog Balkana vežu su svoju "sudbinu" za perspektivu članstva u Evropskoj uniji. Crna Gora u rukama ima prvi važan dokument u složenom nizu ugovornih odnosa sa Evropskom unijom. Ovih dana i Srbija je parafirala Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju (SSP), tako da je Bosna još jedina zemlja zapadnog Balkana koja čeka na ovaj korak. Međutim, put od ovog Sporazuma do članstva je dug i ono što ga karakteriše je neujednačen tempo reformi i prilagođavanja, ali i raspoloženja kroz koje zemlja potencijalni kandidat i kandidat prolazi tokom integrisanja u Uniju.

Nije neka novost da Evropljani danas nijesu raspoloženi za dalje proširenje. Onima koji prate evropske prilike, jasno je da je Evropska komisija sve više usamljena u odlučnom zagovaranju proširenja, dok su političari zemalja članica, pa čak i evropski parlamentarci, sve oprezniji u tom smislu. Oni najviše vode računa o mišljenju svog biračkog tijela koje je sve manje "oduševljeno" daljim širenjem Unije, naročito nakon problema koje neke nove države članice prave pri donošenju odluka na evropskom nivou. A i "slučaj" Bugarske i Rumunije i posljedica njihove (ne)pripremljenosti za obaveze koje proističu iz

Zarazni zamor

članstva, sigurno je lekcija iz koje će Unija izvući neke pouke.

Većina istraživanja, ipak, pokazuje da proširenje ima pozitivnih efekata na kulturnu raznovrsnost, mir i stabilnost na kontinentu, demokratiju, te na jačanje uloge Unije na međunarodnoj sceni. Međutim, Evropljane više brinu ekonomski parametri i činjenica da se mnogi proizvodni kapaciteti prebacuju u države koje su nove članice i koje imaju jeftiniju radnu snagu, pa su očekivanja da će veći broj radnika zapošljenje tražiti u novim. Sve ovo utiče na smanjenu podršku daljem proširenju. Zemlje zapadnog Balkana svakako imaju obećanu evropsku perspektivu, međutim, ukoliko je ta perspektiva na (pre)dugom stupu, enlarg-

ement fatigue može kreirati zamor i u zemljama kandidatima i potencijalnim kandidatima od sprovodenja reformi, i dati priliku konzervativnim političkim akterima da opet stupe na scenu.

I nije riječ isključivo o samom članstvu, već i o fazama približavanja Uniji. Ove faze se karakterišu određenom finansijskom podrškom državama kandidatima i potencijalnim kandidatima. Ipak, osim političkih, članstvo zahtijeva i ispunjavanje ekonomskih kriterijuma, a kad imamo u vidu da sve zemlje zapadnog Balkana puno zaostaju u finansijskom smislu za evropskim projektom, jasno je da im je potrebna značajna finansijska podrška. Tako da bi možda bilo efektnije smanjiti

Zemlje zapadnog Balkana svakako imaju obećanu evropsku perspektivu, međutim, ukoliko je ta perspektiva na (pre)dugom stupu, enlargement fatigue može kreirati zamor i u zemljama kandidatima i potencijalnim kandidatima od sprovodenja reformi, i dati priliku konzervativnim političkim akterima da opet stupe na scenu

SVE VIŠE USLOVA ZA ČLANSTVO

Promjena u politici proširenja EU se osjetila prvi put u strategiji proširenja iz 2006. godine. Tada je članstvo u Uniji (nakon isključivog insistiranja na uspješnoj politici uslovljavanja) počelo da se vezuje i za konsolidaciju i apsorpcione kapacitete. Neodlučnost Unije po pitanju proširenja nije ni u njenom, ni u interesu zemalja zapadnog Balkana, jer bi Unija izgubila neosporne koristi proširenja, a zemlje zapadnog Balkana reformsku dinamiku. Mnogi smatraju da je nedostatak podrške za dalje proširenje rezultat neuspjeha Unije da jasno komunicira svojim građanima o koristima proširenja, ali i rezultat manipulisanja posljedicama proširenja od strane političara u zemljama članicama, a sve u cilju nalaženja izgovora za sopstvene ekonomske probleme.

Obećanje iz Soluna ostaje na snazi. Okolnosti za njegovo ispunjenje su se možda promijenile i na jednoj i na drugoj strani (u odnosu na 2003. godinu), ali posvećenost cilju nije sporna. U momentima kada nam se Unija učini previše neodlučnom, korisno je pogledati kartu Evrope. Posmatrano sa stanovišta fizičke geografije, zapadni Balkan je u Uniji. Ostaje nam samo da insistiramo na obećanoj perspektivi i radimo na formalizaciji tog položaja.

veliku razliku između zemalja potencijalnih kandidata, kandidata i novih članica.

Dobar primjer je poređenje situacije u kojoj se nalaze Bugarska i Srbija i koje imaju približno isti broj stanovnika. Bugarska je iz raznih programa (PHARE, ISPA, SAPARD) tokom 2006. godine, dobila pola milijarde eura pomoći, dok je Srbija, kao zemlja potencijalni kandidat, dobila 160 miliona eura. Ova razlika će do 2009. godine biti još drastičnija, jer će Bugarska kao članica dobiti 1.6 milijardi eura. Srbija će u najboljem slučaju ostati na istom nivou finansijske podrške. IPA, novi instrument finansijske podrške koji će zamijeniti postojeće PHARE, ISPA, SAPARD i CARDS, neće ublažiti ovaj problem. Ovo tvrdimo jer se i dalje pravi velika razlika između zemalja potencijalnih kandidata koje imaju pravo na korišćenje sredstava iz samo dvije (od ukupno pet) komponente programa na koje imaju pravo zemalje kandidati. Dominantno obrazloženje koje Unija ima za ovakav pristup da zemlje potencijalni kandidati nijesu u dovoljnoj mjeri razvile svoje administrativne kapacitete da bi mogle da upravljaju sredstvima za ostale tri komponente, teško da je prihvatljivo kada je u pitanju poređenje administrativnih kapaciteta

dviju pomenutih država.

Jasna evropska perspektiva zemalja zapadnog Balkana nije sporna, ali je i dinamika približavanja članstvu bitna. To je veoma bitno u

Danas se članstvo u Uniji doživljava kao garancija boljeg života i pravne države, ali da bi se intenzivirale reforme, to članstvo mora biti izvesno i svaki napredak nagrađen

dugom, a u reformskom smislu najzahtjevnijem periodu – između potpisivanja SSP-a i članstva. Ovaj period po pravilu karakteriše pad podrške javnog mnjenja evropskim integracijama, a tada postoji opasnost da, ukoliko građani zemalja kandidata i potencijalnih kandidata osjetе da članstvo njihovih zemalja ne zavisi samo od dobro obavljenog "domaćeg zadatka" već i od procesa na koje ove zemlje nemaju uticaj (kakvi su enlargement fatigue, mogućnost održavanja referendumu u pojedinim članicama o budućim proširenjima, integrativni kapaciteti Unije, nedefinisano datuma otpočinjanja pregovora o članstvu), može se stvoriti osjećaj nemoći i neizvjesnosti, a tada bi oslabio neophodan pritisak javnog mnjenja na nacionalne vlade da sprovode reforme. To je prilično opasno, naročito kada su reforme u ovim zemljama gotovo isključivo vođenje evropskom perspektivom.

Takođe, i naročito kad su zemlje zapadnog Balkana u pitanju, istorija odnosa sa Evropskom unijom devedesetih godina prošlog vijeka nije kod svih građana percipirana kao dobra. Unija je u brojnim prilikama propustila da reaguje dovoljno efikasno u regionu ili su nametnuta rješenja političkih problema bila nevoljno prihvaćena. Danas se članstvo u Uniji doživljava kao garancija boljeg života i pravne države, ali da bi se intenzivirale reforme, to članstvo mora biti izvesno i svaki napredak nagrađen. Pominjanje npr. "privilegovanog partnerstva" kao alternative punopravnom članstvu izazvalo je burno nezadovoljstvo u Turskoj, naročito nakon zaista duge istorije ugovornih odnosa ove zemlje sa Unijom. I ne toliko zbog odlaganja članstva, koliko zbog osjećanja iznevjerjenosti i žrtve nekih drugih procesa koji se dešavaju u Uniji, a tiču se evropske perspektive

Turske. U pojedinim evropskim krovovima smatraju da bi mnogo bolje rješenje od "privilegovanog partnerstva" bilo "mlade članstvo" koje bi bilo neka vrsta prelaznog statusa, a koje bi političarima i građanima zemalje kandidata pružio osjećaj da su prihvaćeni od strane EU, i da (u zavisnosti od ispunjenja kriterijuma) ne moraju da brinu da li će im na kraju procesa članstvo biti omogućeno. S druge strane, istraživanja pokazuju da uporno insistiranje Unije na reformama i pritisak na nacionalne vlade nije negativno percipiran, već naprotiv, pravni poredak i postizanje standarda dobijaju na kreditibilitetu ukoliko su bazirani isključivo na napretku koji pojedina zemlja ostvaruje na evropskom putu.

Autorka završava postdiplomske evropske studije na Fakultetu političkih nauka u Beogradu i saradnica je CGO-a. Pohađala je III generaciju Škole evropskih integracija

NEKE PREPORUKE SAVJETA EVROPE VAŽNE I ZA PROCES PRISTUPANJA EVROPSKOJ UNIJI

Piše: Emil Kriještorac

Jedan od procesa koji je svojevremenno preporučen svim istočnoevropskim zemljama na putu ka EU, pa razumije se i Crnoj Gori, svakako je lustracija. Iako se EU nikada nije bavila pitanjima lustracije, nesumnjivo je da je niz preporuka i rezolucija Savjeta Evrope prihvatala kao svoju tekovinu i nešto što se podrazumijeva na putu ka demokratizaciji jednog društva. Nakon što su lustraciju sprovele nekoliko evropskih zemalja, u Crnoj Gori je Liberalna partija procesuirala prijedlog tog zakona koji još čeka da bude uvršten u dnevni red Skupštine.

Parlamentarna Skupština Savjeta Evrope (PS SE) usvojila je 1996.godine Rezoluciju br. 1096, kojom se preporučuje lustracija i istovremeno upozorava da bi izostanak ovog procesa mogao dovesti do ponovnog nasilja i kršenja ljudskih prava. S tim vezi, 2006.godine usvojena je i Rezolucija br. 1481 kojom se osuđuju zločini koji su počinjeni u totalitarnom komunističkom režimu. U tom kontekstu važno je napomenuti i Preporuku 13 (koja je usvojena 2000.godine) o evropskoj politici

I lustracija na putu do EU?

pristupa arhivama. Paralelno sa Rezolucijom 1481, PS SE je usvojila Preporuku za Komitet ministara zemalja članica, u kojoj se izražava potreba : "...da se uspostavi odbor sastavljen od nezavisnih stručnjaka za istraživanje tih nedjela; da donešu zvaničnu deklaraciju o njihovoj međunarodnoj osudi i o saosjećanju sa žrtvama; da pokrene kampanju jačanja svijesti o počinjenim zločinima; da revidiraju nacionalno zakonodavstvo kako bi se ono uskladilo sa pomenutom preporukom o evropskoj politici pristupa arhivama; da se pokrene kampanja jačanja svijesti o zločinima počinjenim u ime komunističke ideologije u šta valja uključiti i reviziju školskih knjiga...".

Što je zapravo lustracija?

Sam termin je latinskog porijekla, a u političkoj upotrebi početkom devedesetih je definisan kao "uklanjanje oponenata demokratije i onih koji su kršili ljud-

SE preporučuje da se uspostavi stručnjaka za istraživanje tih nedjela, da se doneše zvanična deklaracija o njihovoj međunarodnoj osudi i o saosjećanju sa žrtvama, da se pokrene kampanja jačanja svijesti o počinjenim zločinima...

ska prava u bivšem režimu". Danas se pod tim pojmom podrazumijeva pročišćavanje institucija vlasti i javnih službi od članova elite i saradnika bivših totalitarnih režima. Lustracija je, dakle, važan dio šireg procesa suočavanja sa nasleđem prošlosti i diskontinuiteta sa politikom nedemokratskog režima.

Zasluga za oživljavanje upotrebe pojma lustracija pripada čehoslovačkom parlamentu koji je u

martu 1991. godine razmatrao izvještaj svoje komisije, osnovane sa zadatkom da utvrdi da li su članovi parlamenta bili saradnici službe državne bezbjednosti bivšeg režima. Inače, novija istorija lustracije je bogata, a nju su pod drugim imenom primjenjivale poslije Drugog svjetskog rata: Francuska (epuration); Italija (defašizacija) i Njemačka (denacifikacija).

Lustracija se obično preduzima na osnovu zakona. Međutim, pojedine zemlje su pitanje lustracije uredile zakonima o otvaranju dosjeva bivših tajnih policija, ali i nekim administrativnim aktima – propisivanjem uslova za sticanje državljanstva, ili na osnovu nekih drugih mjera.

Prvi Zakon o lustraciji nakon pada Berlinskog zida, odnosno komunizma je usvojio češki parlament 1991. godine. Njime je svakoj osobi za "koju postoji sumnja" da je vezana za tajnu policiju i diktatorski

odbor sastavljen od nezavisnih stručnjaka za istraživanje tih nedjela, da se doneše zvanična deklaracija o njihovoj međunarodnoj osudi i o saosjećanju sa žrtvama, da se pokrene kampanja jačanja svijesti o počinjenim zločinima...

režim bilo zabranjeno da obavlja javnu funkciju.

U Slovačkoj je svaka osoba koja je željela da se kandiduje za neku javnu funkciju, prema Zakonu o lustraciji, dobila mogućnost da napiše izjavu o eventualnoj saradnji sa komunističkim režimom. Izjave su kasnije provjeravane i ukoliko se ne pokažu istinitim, osobe su izvođene pred sud.

Takvo zakonsko rješenje je bilo

GREŠKE ISTOČNE EVROPE

Uistočnoj Evropi je na desetine građana obuhvaćeno procesom lustracije, međutim mnogi i nepravedno.

Recimo, u Litvaniji je Parlament smijenio predsjednika **Rolandasa Pakasa** zbog optužbe da je imao veze sa KGB-om, jer je navodno u sovjetsko vrijeme bio pilot na aero mitinzima. Litvanska premijerka **Kazimira Prunskiene** je 1992. godine bila osuđena kao neko ko je saradivao sa KGB-om, ali poslije žalbe na presudu, dobila je spor i vratila se politici. Sada je ministarka poljoprivrede. Već smo spomenuli slučaj Lech Walesa kojeg su optužili braća **Kaczynsky**, ali je on konačno dobio spor poslije više sudskih postupaka kojim je proglašen "čistim". Većina funkcionera Solidarnosti se i dalje bore da dokažu svoju nevinost. Bugarski predsjednik **Georgi Parvanov** je priznao da je napisao recenziju knjige čiji je autor bio komunistički agent, ali je zaključeno da Parvanov nikada nije bio saradnik tajne policije.

Nekadašnji Poljski premijer **Josef Oleksy** je morao podnijeti ostavku 1995. godine, jer je optužen da je bio doušnik ruske obavještajne službe i nakon žalbe je ponovo izgubio spor. Jedna od popularnih rumunskih političarki **Mona Monca** priznala je da je sedamdesetih špijunirala strane studente dok je bila univerzitetski profesor i to je koštalo parlamentarne funkcije. Naravno, proces nije zaobišao ni crkvene velikodostojnike, među kojima su najvišu medijsku pažnju izazvali slučajevi rumunskog patrijarha Teoktista i Poljskog nadbiskupa **Wielgusa**.

definisano i u Poljskoj. Međutim, i u češkoj, Slovačkoj i kasnije i u Poljskoj, bilo je pokušaja politizacije, odnosno zloupotreba pri procesu lustracije. Tako se svojevremeno u javnosti pojavio navodni spisak "saradnika" na kome su bila i imena **Vaclava Havela** i **Lech Walese**.

Zasluga za oživljavanje upotrebe pojma lustracija pripada čehoslovačkom parlamentu koji je u martu 1991. godine razmatrao izvještaj svoje komisije, osnovane sa zadatkom da li su članovi parlamenta bili saradnici službe državne bezbjednosti bivšeg režima

Kasnije je utvrđeno da je bila riječ o namjernoj podvali i manipulaciji radi političke diskreditacije pomenutih.

U Albaniji je sprovedena lustracija koja je bila izuzetno ispolitzovana. Zakon je donešen u vrijeme predizborne kampanje, a njime su bili obuhvaćeni gotovo svi kandidati Socijalističke partije zato što su nekada bili komunisti, ali ne i učesnici vlasti u bivšem režimu.

Lustracija je izvršena nakon pada komunizma i u bivšoj Istočnoj Njemačkoj. Svi za koje se u istrazi dokazalo da su bili povezani sa tajnim službama i zlodjelima komu-

nističke partije, dobijali su papir na kojem je pisalo sve o njihovoj prošlosti. Taj papir su bili dužni predložiti poslodavcu koji je na osnovu njega odlučivao o eventualnom zapošljavanju.

U Bugarskoj i Mađarskoj lustracija je bila neuporedivo blaža.

Lustracija kao proces protiv kršitelja ljudskih prava bi u Crnoj Gori i zemljama bivše Jugoslavije morala obuhvatiti (pored komunističkog perioda) i sve one koji su se ogriješili o ljudska prava u toku rata, kao i medije koji su znatno doprinijeli rasplamsavanju mržnje. Međutim, ona je izostala. U Hrvatskoj je obavljena neka vrsta lustracije u vrijeme **Franje Tuđmana** i HDZ-a na vlasti, ali se ona više može poistovjetiti sa čistkom i to samo onih koji su bili partijski i nacionalno nepodobni. Inače, u Hrvatskoj se u dva navrata razma-

troj sami tekst zakona, ali i 1998. godine i 1999. godine prijedlog nije dobio potrebnu većinu Sabora. U BiH je lustracija takođe predstavljala čistku, a što se tiče lustracije vezane za posljednje ratne događaje, pitanje je i ko bi sproveo pomenutu lustraciju obzirom da su na vlasti one stranke (a često i ljudi) koji su 1991. godine osvojili vlast i vodili zemlju kroz ratna dešavanja.

U Srbiji je u julu 2003. godine usvojen Zakon o odgovornosti za kršenje ljudskih prava, prema kojem će se u narednih deset godina provjeravati da li su kandidati za istaknute funkcije kršili ljudska prava od 1976. do 2003. godine. Zakon se ne odnosi samo na funkcionere, već je formirana i komisija koja će imati uvid u spise Bezbjednosne informativne agencije i spise službi koje su obavljale istu funkciju prije njenog uspostavljanja. Po zakonskim rješenjima, ako se utvrdi da je neko ko pretenduje na neku funkciju kršio ljudska prava drugih, Komisija će ga obavijestiti o nalazima, a on ima pravo žalbe. Ukoliko osoba odbije da sama povuče kandidaturu, podaci o njoj će se dati javnosti na uvid.

Najpoznatiji predstavnik opone-nata lustracije **Tina Rosenberg** koja je izučavala ovaj proces naglašava: "Zbog toga što lustracija krši prava ljudi i kažnjava ljudе, nekada i samo zato što se njihova imena pojave na nekim listama koje mogu, ali i ne moraju biti tačne, vjerujem da nije korisno kroz lustraciju graditi demokratiju...". Kao najbolji metod nošenja sa prošlošću, ona preporučuje zakon i sud: "Ukoliko su procesi pred sudom urađeni na korektan način, oni mogu biti od velike pomoći za sve žrtve prošlosti, a takođe mogu doprinijeti i izgradnji demokratskog društva".

Autor je polaznik IV generacije Škole evropskih integracija i visoki funkcijer Narodne stranke

Piše: Raško Konjević

Evropska unija danas je tema o kojoj će sve političke strukture iskazati svoj pozitivan odnos. Od onih koje su devedesetih smatrali da su evropske vrijednosti mantra zapadnih elita koje su se urotile protiv prava da državu jugoslovenskih naroda sačuvaju silom u tadašnjim granicama, do onih koje, na žalost, ni danas ne priznaju promašenost takvog projekta nego lamentiraju što on nije ostvaren bez obzira na sve njegove posljedice. Rijetki su devedesetih tražili evropske vrijednosti kao jedini cilj transformacije ondašnjeg državnog ustrojstva.

Nakon više od jedne decenije sazrele su snage koje neupitno žele izgraditi vrijednosti koje će nam omogućiti da postanemo dio ujedinjene Europe. Njih ima, na sreću Crne Gore i u vlasti i u opoziciji, pojedinim medijima, nevladinim organizacijama. Ispitivanja javnog mnjenja već više godina potvrđuju nesporno htjenje građana Crne Gore da budu dio evropskih integracija.

Nažalost, još uvijek je dobar dio građana nedovoljno informisan o tome šta je zapravo Evropska unija. Mnogi je vide kao obećanu zemlju za rješavanje teških socijalnih problema. Obaveza je u ovom procesu pristupiti dodatnoj edukaciji i informisanju. Napori nevladinog sektora s pravom

Zašto želim da budem građanin Evrope?

se mogu istaći kao pozitivan primjer dobro realizovanih projekata. Čitanjem EIC Biltena mnogo puta sam pribilježio nove informacije koje će mi olakšati dodatno shvatanje samog procesa integracije i iskustava koje su drugi imali.

Da li postoji realna alternativa pristupanju EU koja bi nam pomogla da brže i lakše dodemo do ciljeva – vladavina prava, tržišna ekonomija, poštovanje ljudskih prava, dalji razvoj demokratije..... Odgovor je NE. Ukoliko želimo u crnogorsko društvo dodatno ugrađivati sve vrijednosti koje danas poznaje razvijena Evropa naš jedini ispravan put je nastavak i

duboko uvriježene i u našoj tradiciji. Samo jake institucije doprinoće bržem ostvarivanju predviđenih evropskih ciljeva. Izgradnja odgovornosti, ne samo u okviru političkih elita nego i u drugim segmentima društva, medijskoj sferi, nevladinim organizacijama utvrdiće temelje na kojima će se graditi crnogorska evropska kuća. U utakmici evropskih integracija moramo se brže mijenjati – oni koji tempo tog procesa ne mogu pratiti moraju svoja mesta ustupati mlađima i bržima. Nužno je iz faze kritizerstva po svaku cijenu da predemo u fazu argumentovane kritike sa konkretnim rješenjima. Kritika

Ukoliko želimo u crnogorsko društvo dodatno ugrađivati sve vrijednosti koje danas poznaje razvijena Evropa naš jedini ispravan put je nastavak i inteziviranje evropskih zadataka

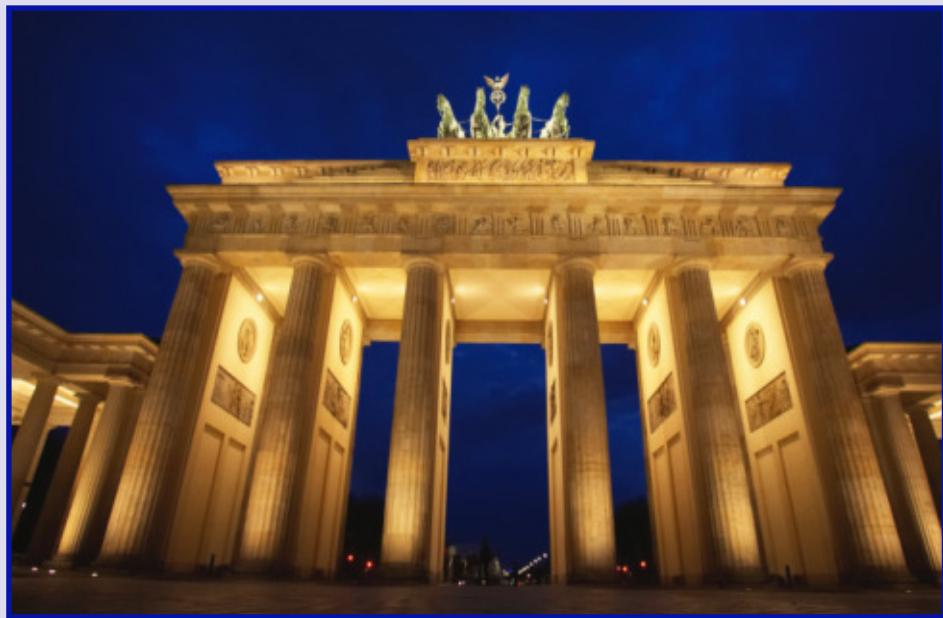
inteziviranje evropskih zadataka.

Preduslovi su u velikoj mjeri ostvareni. Obnovom nezavisnosti vratili smo nužne poluge da sami odlučujemo o svojim prioritetima. Otužno je bilo slušati, tadašnju, a na žalost i današnju argumentaciju onih koji su osporavali crnogorsku nezavisnost. Brzo ih je, kako to obično biva, vrijeme demantovalo. Crna Gora je brzo primljena u sve najvažnije međunarodne organizacije, odato joj je priznanje za političku zrelost koju je pokazala sprovodenjem referenduma. I neki evropski skeptici zamijenili su svoju argumentaciju. Na lovorkama stare slave ne može se živjeti dugo. Moramo nošeni pozitivim rezultatima ubrzano nastaviti ispunjavanje praznina kojih svakako ima u našem društvu.

Ključan je crnogorski evropski izazov dalja izgradnja institucija koje će zamijeniti stare navike koje su

je uvijek dobrodošla jer će podstaći dodatan rad, ali kritizerstvo po cijenu privlačenja sitnih političkih ili nekih drugih poena vratiće se kao bumerang cijelom društvu. Ne postoje idealni uslovi, ljudi ili situacije postoje samo realne mogućnosti koje morate iskoristiti.

Moramo zajednički raditi da pored ekonomске i političke tranzicije na čijem smo kraju, doprinesemo ubrzanoj mentalnoj tranziciji crnogorskog društva. Ne možemo više državu shvatati kao nekoga ko može da riješi sve naše probleme. Sudbinu moramo uzeti u svoje ruke, raditi na sebi, sticanju novih znanja i specijalizaciji u različitim oblastima. Država je tu da stvori jednakе uslove za sve i to je njen veliki izazov. Jednakost pred institucijama, osjećaj da je pravda brza i uvijek dostižna ideali su koje moramo ubrzano osvajati. Sa starim navikama ne možemo prihvati novе

vrijednosti.

Crna Gora neumitno pravi korake na svom evropskom putu. Pravi i greške. Ali, i one su sastavni dio predanog rada. čekaju nas pitanja kojima trebamo posvetiti posebnu pažnju. Problemi korupcije, kriminala i postojanja "trulih dasaka" u sudstvu izazovi su koji su prisutni i u drugim državama, ali spremnost za njihovo rješavanje mora biti jače izražena. Standarde u tim oblastima moramo ubrzano prihvati jer će u protivnom predstavljati nepremostiv balast koji će ugroziti generacije koje dolaze. Nezavisno sudstvo nije mjera ove ili one vlasti i opozicije – to je cilj svakog demokratskog društva i borba za te vrijednosti nikada neće prestati.

Zašto želimo Crnu Goru u Evropskoj uniji? Želimo je prevashodno jer vjerujemo u bolju budućnost za sebe, svoje porodice, prijatelje..... Želimo je jer smo uvjereni da crnogorsko društvo može i zaslužuje da postane dio ujedinjene Europe. Želimo je jer hoćemo da svaki građanin Crne Gore, građanin Herceg Novog, Pljevalja, Bijelog Polja ili Plava, može s ponosom da se osjeća građaninom Europe. Nije to lak put. Ali je svakako jedino ispravan. Na njemu nas očekuje dosta promjena. Stasavaju generacije mladih ljudi neopterećenih reliktima prošlosti koji su spremni za svoju Crnu Goru uložiti znanja i zalaganje da joj pomognu da

izgradi društvo vladavine prava i demokratskih i evropskih vrijednosti. Ako se vratimo na pomenute devedesete – sjetićemo se ratnih povika, užarene mase i nacionalističkih trvjenja. Tada nam je ideja evropskog jedinstva djelovala neostvarivo. Zbog grešaka iz zadnje decenije prošloga vijeka danas još plaćamo kašnjenje na putu pridruživanja.

Jačanjem administrativnih kapaciteta, profesionalizacijom i angažmanom mlađih obrazovanih ljudi ojačaćemo institucije i spremnije dočekati naredne izazove koji nas očekuju. Moraju se sve

Problemi korupcije, kriminala i postojanja "trulih dasaka" u sudstvu izazovi su koji su prisutni i u drugim državama, ali spremnost za njihovo rješavanje mora biti jače izražena. Standarde u tim oblastima moramo ubrzano prihvati jer će u protivnom predstavljati nepremostiv balast koji će ugroziti generacije koje dolaze

društvene strukture dodatno otvoriti za sposobne ljude koji državu Crnu Goru doživljavaju svojom i u njoj vide svoju budućnost.

Ne smijemo približavanje EU shvatati samo kao šansu da lakše otputujemo u neku od evropskih metropola nego više kao izazov da članstvom ostvarimo šansu da crnogorski ekonomista, pravnik ili politikolog budu ravnopravni sudionici evropskog tržišta i najbolji reprezentanti svoje države radeći u evropskim intitucijama i velikim kompanijama. Tako će najbolje Crna Gora pokazati

svoje mogućnosti.

Sa Evropom u Crnoj Gori doćiće još novih investitora, novih radnih mjesta i novih šansi za brži napredak. Biti građanin Evrope neka nam bude ideja vodilja u narednom petogodišnjem periodu. Tada s pravom očekujemo da društvene elite ispostave račun ukazanog im povjerenja i dovedu do obećanih vrijednosti i standarda koji će značiti da smo postali dio porodice evropskih naroda i država.

Prisjećam se jednog događaja ljeta 2006. godine. Ulazim u jednu vašingtonsku knjižaru u namjeri da kupim poklon mojim domaćinima tokom večere koja se priređuje polaznicima "visitors" programa. Vrelina koja je tih dana prekrila Vašington čini me dodatno nervoznim što sam zaboravio spremljenu publikaciju o Crnoj Gori. Užurbano nalazim naslove koji su posvećeni evropskim državama i gradovima. Prag, češka, Dubrovnik, Hrvatska, Milano, Rim, Italija, redaju se slike. Na dnu police ugledah knjigu – Montenegro. Kupujem izdanje razgledajući predivne slike Boke Kotorske ponosan što će svojim američkim domaćinima objasniti riječju i slikama novu članicu Ujedinjenih nacija.

Taj ponos koji sam osjećao to veće pamtiću dugo. Upravo kao i dan kada smo obnovili nezavisnost i onaj kada ćemo s ponosom isticati da je naša Crna Gora, puna svojih protivrečnosti, ostvarila svoj drugi veliki cilj – članstvo u Evropskoj uniji.

Autor je polaznik I generacije Škole evropskih integracija, član Predsjedništva Socijaldemokratske partije Crne Gore i asistent na predmetu Osnovi menadžmentu na Fakultetu za poslovne studije Univerziteta Mediteran u Podgorici.

EVROPSKA KOMISIJA JE PRIPREMILA POLITIČKI PROGRAM ZA 2008. GODINU SA NAMJEROM DA OJAČA POZICIJU UNIJE U SVJETSKIM OKVIRIMA

EU želi prvo mjesto na globalnoj sceni

Evropska komisija (EK) je najavila politički program za sljedeću godinu koji će biti usmjeren prije svega na pitanja rasta i zapošljavanja, klimatskih promjena, energije i migracija, čime se potvrđuje odlučnost EK da se pozabavi problemima izvan uskog okvira institucionalnih reformi.

Ovim programom se definišu strateški prioriteti izvršnog tijela EU za 2008. godinu i, prema riječima predsjednika EK Jose Manuela Barrosa, ključni cilj je da se "ojača Evropska pozicija u kontekstu globalizacije". Ovo se posebno odnosi na ulaganja u ljudske resurse, rast i zapošljavanje, energetsku sigurnost, borbu protiv klimatskih promjena i aktivniju saradnju u borbi protiv kriminala i terorizma.

"Komisija će raditi na ostvarivanju rezultata koji su u interesu građana i dokazaćemo da je Evropa u periodu globalizacije važnija nego ikad", rekao je Barroso.

Nova strategija Evropske komisije je odraz insistiranja više evropskih lidera na neformalnom sastanku šefova država i vlada EU ovog mjeseca u Lisabonu da se EU mora usredstviti na pitanja koja prevazilaze uski okvir institucionalnih reformi, a koja su u nekoliko godina zanemarivana upravo zbog nedostatka konsenzusa po ovom pitanju.

Premijer Velike Britanije Gordon Brown je pozvao Evropu da "...ostavi za sobom diskusije o institucionalnom poretku i pozabavi se problemima koje donosi globalizacija".

Očekuje se da će lideri EU potpisati deklaraciju na sljedećem samitu 13. decembra, a njome će se postaviti osnove za ovu promjenu političkog kursa. To im ostavlja manje od dva mjeseca da postignu dogovor o strategiji koja će predstavljati sveevropski odgovor na izazove globalizacije,

uključujući sve snažniju konkurentnost Kine na svjetskom tržištu i sve veće globalno zagrijavanje.

Osnova ove Deklaracije bi trebao biti izvještaj Evropske komisije predstavljen na sastanku u Lisabonu 16.

Cilj je da se ojača pozicija EU u kontekstu globalizacije, naročito kroz ulaganja u ljudske resurse, rast i zapošljavanje, energetsku sigurnost, borbu protiv klimatskih promjena i aktivniju saradnju u borbi protiv kriminala i terorizma

oktobra kojim se lideri EU pozivaju da odbace politiku protekcionizma i da se umjesto toga posvete "upravljanju globalizacijom" kroz ukidanje trgovinskih prepreka za zemlje van EU i uspostavljanju slobodnog tržišta.

"Evropa se ne može obogatiti protekcionizmom. Protekcionizam će samo osiromašiti, a ne zaštiti naše građane. Mi nijesmo naivni i nije nas lako prevariti. Mi možemo i zahtijevamo jednake mogućnosti za sve. Želimo da se i druga tržišta otvore za nas", naglasio je Barroso tom prilikom. U izvještaju se ističe i da se stranim kompanijama koje žele da uđu na evropsko tržište ne smije

dozvoliti da "zaobiđu pravila koje važe za evropske kompanije na zajedničkom tržištu".

Očekuje se i da će diskusija o slobodnom tržištu izazvati tenzije između Francuske i Velike Britanije

čiji se pogledi na optimalnu otvorenost evropskog bloka prema stranim tržištima znatno razlikuju.

Dok se francuski predsjednik Nicolas Sarkozy zalaže za zaštitu evropskog tržišta i smatra da bi težište moralno biti na principu reciprociteta (što znači da bi strane kompanije morale da poštuju ekološke i socijalne standarde u Evropi), premijer Velike Britanije Gordon Brown traži od Evrope da "...promoviše slobodno i otvoreno tržište u kome će Evropska unija svojim primjerom dokazati prednosti rušenja trgovinskih prepreka i uspostaviti sistem slobodne trgovine koji bi bio od koristi svima".

UNIJA JE NAJVEĆI IZVOZNIK, ALI I UVOZNIK

Evropska komisija posvećuje posebnu pažnju spoljnopoličkoj dimenziji ekonomске politike. Sa tržištem od 500 miliona ljudi, EU je najveći svjetski izvoznik robe i usluga i najveći uvoznik gotovih proizvoda, a samim tim je u poziciji da najviše dobije od otvorenog svjetskog ekonomskog sistema.

Kompanijama iz trećih zemalja će biti dozvoljeno da posluju i zapošljavaju radnike u EU, ali im neće biti dozvoljeno da zaobiđu pravila koja se odnose na evropske kompanije na zajedničkom tržištu. EU mora zadržati svoju otvorenost i iskoristiti svoj uticaj u međunarodnim pregovorima da privoli i druge da se otvore za tržište EU i time se zaštiti od nepoštene konkurenčije.

Među najvažnijim tačkama je i sveobuhvatna analiza Evropske monetarne unije nakon gotovo 10 godina od uvođenja eura. Ovim dokumentom se predstavljaju politike, principi koordinacije i upravljanja koji mogu pomoći da se efikasnost euro zone doveđe do maksimuma. Euro je već postao faktor stabilnosti koji štiti ekonomiju Evropske unije i uz čiju je pomoć EU uspjela da prebrodi krizu rasta cijena energetskih proizvoda, a pokazao se uspješnim i u prevazilaženju nedavne krize finansijskog tržišta.

Komentarišući novi politički program EK, **Margot Wallstrom**, potpredsjednica za institucionalne odnose i komunikacionu strategiju EK, je dodala da "...program kombinuje inicijative za unaprjeđenje evropske konkurentnosti sa interesima potrošača i građana i odražava opšti interes za postizanje održivog razvoja. Programom su obuhvaćeni i komunikacioni prioriteti, a to je još jedan korak u naporima EK da unaprijedi komunikaciju sa građanima.

Radni program za 2008. godinu predstavlja sveobuhvatan pristup realizaciji ambicija EU da odgovori na očekivanja i zahtjeve građana. Njime se definije pristup najvažnijim izazovima današnjice – rastu, zapošljavanju, klimatskim promjenama, energetskim pitanjima, migraciji i proširenju. Radni program je rezultat obimnih diskusija sa drugim institucijama i objedinjuje mnoga pitanja u vezi sa globalizacijom o kojima se nedavno raspravljalo na neformalnom samitu Evropskog savjeta u Lisabonu.

Uz promovisanje novih inicijativa, Radni program predstavlja i strategiju primjene i unaprjeđenja trenutnih projekata. U skladu sa višegodišnjom prirodnom većine inicijativa EK, novi radni program

uključuje i oblast evaluacije dosadašnjih rezultata, kao i program konsultacija kroz koje bi se konkretnizovale inicijative za naredni period.

Prijedlozi sadržani u radnom

Evropski lideri pripremaju strategiju koja će predstavljati sveevropski odgovor na izazove globalizacije, uključujući sve snažniju konkurentnost Kine na svjetskom tržištu i sve veće globalno zagrijavanje

programu ilustruju neke od ključnih ciljeva EK. Najveći broj projekata pokušava da odgovori na nekoliko povezanih, dugoročnih izazova sa kojima se Evropa suočava i njime se pozivaju države članice i ostali relevantni akteri na saradnju. Među njima su i zahtjevi za boljom regulacijom, uključujući i detaljniju listu propisa koji bi se morali pojednostaviti u nadolazećem periodu. Jedan od prioriteta je i bolja komunikacija, posebno među institucijama EU.

Lisabonska strategija za rast i zapošljavanje je osnova evropskog odgovora na izazove globalizacije. Primjena i produbljivanje ove strategije je najbolji način da se unaprijedi ekonomska situacija čime bi se omogućila praktična primjena osnovnih evropskih vrijednosti socijalne inkluzije i evropske i međunar-

odne solidarnosti. To znači – unaprijediti mogućnost prilagođavanja EU svjetskim tokovima u cilju ostvarivanja održivog životnog standarda njenih građana.

Prema riječima predsjednika EK Jose Manuela Barrosa, "razlog postojanja EU u 21. vijeku ne može biti očigledniji: naš cilj je da se Evropa sposobi za opstanak u globalizovanom svijetu".

"Da bismo to postigli, moramo ulagati u ljudske resurse, rast i zapošljavanje, u bolje uslove za evropske potrošače, u unaprjeđenje saradnje u borbi protiv kriminala i terorizma. U ovom kontekstu, evropski lideri moraju sačuvati viziju i udvostručiti napore na tim poljima", rekao je Barroso.

Među političkim ciljevima definisanim od strane EK su: ubrzane ekonomske reforme u pravcu održivog razvoja; veće šanse za građane u pogledu pristupa zapošljjenju, obrazovanju, socijalnoj i zdravstvenoj njezi i ostalim oblicima socijalne zaštite;

borba protiv siromaštva u Evropi i inostranstvu; usvajanje i sprovođenje direktiva koje će Komisija predložiti u decembru i koje se tiču smanjenja emisija ugljenika i upotrebe obnovljivih izvora energije; izgradnja zajedničkog tržišta za 21. vijek zasnovanog na reviziji postojećeg zajedničkog tržišta; pretvaranje legalne migracije u Evropu u motor ekonomskog razvoja i sprječavanje ilegalne imigracije.

Osnova radnog programa je povjerenje u sposobnost EU da ostvari ove rezultate i on je baziran na obnovljenoj ekonomskoj dinamici EU, odlučnim potezima u pravcu suočavanja sa izazovima koje donose klimatske promjene i uspjehom junske Evropskog savjeta u donošenju Reformskog ugovora.

N. RUDOVIĆ

VODIČ ZA RAZUMIJEVANJE POJMOVA I KOVANICA KOJIMA NAJČEŠĆE BARATAJU SAMO ONI KOJI SE PROFESIONALNO BAVE INTEGRACIJOM U EU

U institucijama Evropske unije (EU) i u medijima koji se bave poslovima EU često se koriste tzv. "eurožargon" – riječi i izrazi koje samo oni razumiju. Eurožargon nerijetko može biti vrlo zbumujući za širu javnost, pa je to i razlog da ga približimo onima koji još nijesu ovladali njime.

Cohesion/Kohezija: U doslovnom značenju, izraz znači "držati se zajedno". U žargonu, izraz "promovisanje socijalne kohezije" ili "promoting social cohesion" znači da EU nastoji osigurati svim građanima jednak status u društvu time što se bori protiv siromaštva, nezaposlenosti i diskriminacije. Dio proračuna EU čini "kohezioni fond" uspostavljen 1993. godine radi daljeg jačanja strukturne politike. Namijenjen je zemljama čiji je BNP ispod 90% prosjeka Zajednice, a svrha kohezionog fonda je odobriti finansijska sredstva infrastrukturnim projektima u prevozu i zaštiti životne sredine.

Comitology/Komitologija: Ispravnije je reći "committee procedure" ili "postupak odbora". Pojam opisuje postupak u kojem Komisija, pri sprovođenju zakona EU, mora konsultovati posebne savjetodavne odbore koji predstavljaju forme za raspravu. Odbore sačinjavaju stručnjaci iz zemalja članica jer oni Komisiji omogućavaju uspostavljanje dijaloga sa nacionalnim administracijama prije usvajanja određenih mjera.

Common market/Zajedničko tržište: Kada je 1957. godine utemeljena, Evropska ekonomska zajednica (EEZ) je ustanovljena sa ciljem stvaranja "zajedničkog tržišta" na kojem bi trebalo biti omogućeno slobodno kretanje ljudi, dobara i usluga između zemalja članica, nalik domaćem tržištu, ali bez pregleda na državnim granicama i bez naplate carina. Ipak, potrajalo je dok je za-

Eurožargon

jedničko tržište ustanovljeno, a carine između država EEZ-a su ukinute tek 1. jula 1968. godine. Ostale smetnje slobodnoj trgovinskoj razmjeni potrajale su sve do 1992. godine, kada je uspostavljen "jedinstveno tržište".

Community method/Metoda Zajednice: To je uobičajena metoda donošenja odluka u EU, u kojoj Komisija predlaže Savjetu i Parlamentu, koji potom o prijedlogu odlučuju tako što ga ispituju, dodaju mu amandmane, pa ga konačno i usvajaju kao pravni akt EU. U tom poslupku Komisija će često konsultovati druga tijela EU, poput Evropskog ekonomskog i socijalnog savjeta (European Economic and Social Committee) i Komiteta regija (Committee of the Regions).

Competencies/Nadležnosti: To je eurožargon za "prava i odgovornosti". često se upotrebljava u političkim raspravama o pravima i odgovornostima kojima bi trebale raspolagati institucije EU, dok se s druge strane raspravlja što bi trebalo biti u nadležnosti nacionalnih, regionalnih i lokalnih vlasti.

Competent authority/Nadležno tijelo: Pojam obično označava državno tijelo koje je odgovorno za određeno područje. Ono je "nadležno" jer ima pravni legitimitet, ali i odgovornosti.

Constitution of the EU/Ustav EU: Trenutno uredjenje EU počiva na četiri osnivačka ugovora koji ustanovljavaju pravila funkciranja Unije. Ta četiri ugovora su sadržajna, ali i komplikovana, pa su ih u Uniji željeli pojednostavniti jedinstvenim, kraćim, jednostavnijim dokumentom koji bi ciljeve Unije izložio na jasniji način. Novi dokument (poznat kao "ustavni ugovor" ili "Constitutional Treaty") trebalo je da liči nacionalnom ustavu – iako EU nije, niti nastoji postati jedinstvenom državom. Tekst Ustava je bio završen u junu 2004. godine, a predstavnici država članica EU potpisali su ga u Rimu u oktobru 2004. godine. Zbog odbijanja Francuske i Holandije na referendumima 2005. godine da ga potvrde, umjesto ustava će biti usvojen novi "reformski ugovor".

NEVLADINE ORGANIZACIJE U EVROPSKOJ UNIJI

UNIJA EVROPSKIH FEDERALISTA (UEF)

UEF je nevladina, neprofitna organizacija posvećena promociji demokratske i federalne Evrope. Organizaciju čini 20 članica koje djeluju na evropskom, nacionalnom i lokalnom nivou širom Evrope više od 50 godina.

Kratko nakon II svjetskog rata grupa pristalica ideje evropskog federalizma organizovala se u Uniju evropskih federalista vjerujući da samo federalna Evropa utemeljena na vrijednostima demokratije i jedinstva u različitosti može prevladati podjelu evropskog kontinenta koji su uzrokovali drugi svjetski rat.

UEF vjeruje da samo zajedničkim naporom građana može biti izgrađena federalna Evropa koja je po njima jedini mogući okvir koji garantuje Evropi mirnu budućnost u demokratiji i poštovanju ljudskih prava.

U tom cilju UEF radi na povezivanju građana i njihovih asocijacija koje dijele želju i volju da rade na izgradnji federalne Evrope, kako bi oni bili nosioci procesa demokratizacije u Evropi i stimulator javne debate o tekućim pitanjima vezanim za politički sadržaj projekta ujedinjenja Europe u zajednicu federalnog sistema vladavine.

UEF je u svom radu nezavisna od političkih partija i čini autonoman politički pokret koji je sa političkim partijama povezan jedino kroz saradnju po raznim projektima i inicijativama. Pokret saraduje i sa evropskim nacionalnim i lokalnim institucijama i asocijacijama, kao i sa institucijama EU.

Među pristalicama i članovima pokreta nalaze se i ljudi koji u institucijama EU djeluju kao donosnici odluka što pokretu daje značajne mogućnosti direktnog i efektnijeg uticaja na rad tih institucija i process donošenja odluka u njima.

Najistaknutiju saradnju pokret ima sa Mladim evropskim federalistima (JEF), Evropskim pokretom i Svjetskim federalističkim pokretom sa kojima dijeli sličnu viziju budućnosti Evrope.

Više informacija o EUF možete potražiti na sajtu organizacije: www.federaleurope.org

Priredio: Petar ĐUKANOVIĆ

**CGO I BIRN SU ORGANIZOVALI PANEL DISKUSIJU
"CRNA GORA NA PUTU KA EU – NAPREDAK I IZAZOVI"**

Sloboda medija je ispod granice

Centar za građansko obrazovanje (CGO) i Balkanska istraživačka mreža (BIRN) su organizovali 16. novembra panel diskusiju "Crna Gora na putu ka EU – napredak i izazovi" koja je okupila više od 120 učesnika.

Uvodničari su bili potpredsjednica Vlade CG dr **Gordana Đurović**, funkcioner Pakta stabilnosti **Goran Svilanović** i predstavnik delegacije Evropske komisije u Podgorici **Eric Trottemann**.

Napominjući da možemo biti zadovoljni rezultatima koje je Crna Gora postigla tokom 2007.godine na evropskom putu i da će od januara početi da se primjenjuju sporazumi sa EU o slobodnoj trgovini, viznim olakšicama i readmisiji, Đurovića je istakla da će Nacionalni program za integraciju (koji je u fazi pripreme) dati jasnu sliku o obavezama u narednih pet godina.

"Evropske integracije i proces dinamične promjene društva su naš izbor... Nadam se da ćemo odgovoriti na sve izazove koji nas očekuju", poručila je Đurovića.

Ona je ocijenila da je Crna Gora u prednosti zato što rastu njene mogućnosti koje su uslovljene ekonomskim i demokratskim progresom.

"Crna Gora treba da izgradi ubjedljiv pravac reformi... Dalji rad je potreban da bi se završile tekuće reforme, proširio konsen-

zus o evropskim integracijama i fokus stavio na sprovođenje zakona", upozorio je Troteman.

Svilanović je kao glavne izazove označio borbu protiv siromaštva, korupcije i organizovanog kriminala, sugerirajući viši nivo komunikacije Vlade sa civilnim sektorom i medijima.

On je naglasio da će Crna Gora morati da unaprijedi ambijent za slobodan rad medija, podsjećajući da je prije dvije i po godine jedan urednik ubijen, a prije dva mjeseca drugi pretučen. Takođe je prognozirao da će EU liberalizovati vizni režim i založio se da EU snažnije ekonomski pomaže zemlje potencijalne kandidate kako bi "uhvatile voz" sa novim članicama, objašnjavajući da se sada stvara jaz jer, recimo, Bugarska od EU dobije nekoliko miliardi eura godišnje, a Srbija 200 miliona.

U PODGORICI OSNOVAN INSTITUT ALTERNATIVA

Novi pristupi demokratizaciji društva

Grupa vođa dijela crnogorskog nevladinog sektora, na čelu sa **Stevom Mukom** i **Daliborkom Uljarevićem**, osnovali su novu NVO Institut Alternativa, koja je zamišljena kao "think-tank" organizacija.

"Institut Alternativa je osnovan sa ciljem da doprinese razvoju demokratije, vladavine prava i ljudskih prava kroz analizu javnih politika, nadgledanje i izvještavanje o radu javnih institucija u Crnoj Gori. Namjera nam je da pružimo značajan doprinos u oblasti analize i monitoringa javne politike i javnih institucija u Crnoj Gori", kazao je Stevo Muk, predsjednik Upravnog odbora Alternative.

Muk je najavio da će Institut alternativa pripremati analize slučaja koji su indikativni za stanje sistema u određenoj oblasti.

Pored Muka i Uljarevićke, osnivači su i mr **Vera Šćepanović**, mr **Maja Vujašković**,

Aleksandar Saša Zeković i drugi.

"Osnivači Instituta su pravnici, ekonomisti i politikolozi, magistranti i doktoranti na domaćim i inostranim univerzitetima. Smatramo da NVO sektor treba sada više da se koncentriše na polje demokratizacije, vladavine prava i antikorupcije, ali na sistematičan, kontinuiran, cijelovit i metodološki objektivan način. Hoćemo da se bavimo onim pitanjima kojima se нико ne bavi ili to ne čini u dovoljnoj mjeri", istakao je Muk.

U narednom periodu, Upravni odbor Instituta će imenovati Savjetodavni odbor i izvršnog direktora.

Prvo istraživanje Instituta biće posvećeno državnoj upravi sa fokusom na plate državnih službenika i namještenika – sistem plata, nagradivanja i motivisanja. Istraživanje je finansijski podržala Fondacija

CIVILNI SEKTOR O GODINU DANA RADA VLADE

Komunikaciju treba intezivirati

Upodgorici je 13. novembra održan okrugli stol na temu "Godina dana rada Vlade – Demokratija, vladavina prava i ljudska prava u Crnoj Gori – Postreferendumská deklaracija nevladinih organizacija", u organizaciji Centra za razvoj nevladinih organizacija (CRNVO) i uz podršku Fondacije Institut za otvoreno društvo Predstavništvo Crna Gora (FOSI ROM).

Povod za organizovanje okruglog stola je godišnjica konstituisanja aktuelne Vlade, a cilj je bio da se zajednički razmotri stanje u oblasti demokratije, vladavine prava i ljudskih prava, posebno u dijelu koji tretira Postreferendumská Deklaracija NVO, utvrdi stepen ispunjenosti prijedloga iz ove Deklaracije, utvrde razlozi i prepreke za ispunjenje prijedloga iz Deklaracije, daju prijedlozi za dalje akcije ka realizaciji inicijativa NVO.

Učesnici okruglog stola su bili predstavnici Vlade, organa državne uprave, političkih partija, NVO, sindikata i medija.

Uvodnu riječ su imali potpredsjednica Vlade dr **Gordana Đurović**, istraživač kršenja ljudskih prava **Aleksandar Saša Zeković** i direktorka Centra za građansko obrazovanje **Daliborka Uljarević**.

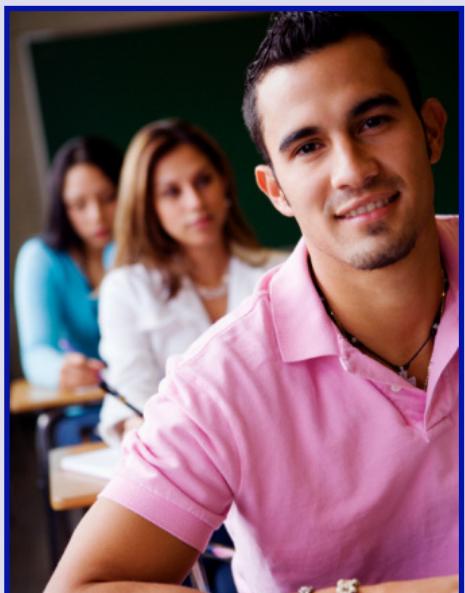
Potpredsjednica Vlade je predstavila rezultate Vlade u protekloj godini, ali i priznala da je "moglo biti urađeno više" i izrazila spremnost da se u budućnosti zajednički unaprijedi međusobna komunikacija i saradnja.

Konstatovano je da u Vladi nije pripremljen niz zakona čije su usvajanje tražile NVO, kao i da je saradnja Vlade i NVO unaprijedjena u formalnom dijelu, ali ne i suštinski.

Potpisnici Inicijative će raditi na osvježavanju sadržaja Deklaracije, širenju kruga potpisnika, uspostavljanju mehanizma za nadgledanje realizacije i modelima izvještavanja domaće i međunarodne javnosti.

Institut otvoreno društvo, Predstavništvo Crna Gora.

Institut će stalno raditi na širenju mreže stalnih i povremenih saradnika i jačanju sopstvenih kapaciteta. U tom cilju ostvarena je saradnja sa Evropskom inicijativom za stabilnost (ESI), neprofitnim istraživačkim institutom sa kancelarijama u Beču, Briselu i Istanbulu, ali i sa brojnim think-thank organizacijama u regionu i Evropskoj uniji.

U OVOM BROJU PREPORUČUJEMO:

ber of fellowships for incoming Scholars from non EU countries.

The main objective is to enhance the exchange of teachers and researchers dealing with issues in Comparative Local Development, also from an interdisciplinary point of view, in order to share, acquire and contribute to create knowledge and to pursue research in Local Development.

The Call is open to scholars submitting research projects for the study of Local Development in the main disciplinary areas of Law, Economics, Sociology and the Political Sciences.

The normal length of each fellowship is three months. Scholars will be able to spend their period at one or more of the Partner Universities. During this period, they will be requested to conduct research in Local Development, to participate in the activities of the Joint European Master in Comparative Local Development, including teaching, giving seminars and supervising students.

Scholars can make their staying period between September 2008 and March 2010.

1. Schedule for application

The deadline for submitting the application documentation is February, 16th, 2008.

In case of documentation sent by mail, only applications which arrive by the deadline will be considered.

2. Fellowships

A number of fellowships is offered to scholars who meet the eligibility requirements. The amount of the grants offered is Euro 13,000. Each fellowship consists of a fixed amount of Euro 1,000 for covering the travel expenses, and a scholarship of Euro 4,000 per month.

3. Eligibility Requirements and documentation required

In order to qualify for the fellowship the applicant must be a non-EU country citizenship.

Candidates meeting this requirement are requested to submit the following documentation: Letter of Application (including a motivation for applying and the preference for one or more of the partner universities), CV, list of publications, research project

4. How to Apply

Interested scholars should send the requested documentation

electronically to the following address:

master-code@economia.unitn.it

by mail to the contact address Contacts

Joint European Master in Comparative Local Development Dipartimento di Economia
Università degli Studi di Trento
Via Inama 5 38100 Trento Italy

THE BERLIN SCHOLARSHIP PROGRAMME

The Berlin-Scholarship – Program allows international students to study for one year at Humboldt-Universität zu Berlin or at one of its partner institutions: Freie Universität Berlin, Technische Universität Berlin, Universität der Künste Berlin, and Fachhochschule für Wirtschaft Berlin.

Along with their studies in Berlin, the scholarship holders work together in small groups on a project. In the academic year 2007/2008 the topic is "People in Motion – Migration and Integration in Historical and Current Contexts". The project is supervised academically. The scholarship holders meet once or twice a month to discuss and develop their project ideas.

Grant holders can carry out their study proposals within two semesters by attending courses at one of the universities in Berlin. The study proposals should be developed according to the home university's academic requirements.

The program starts on September 1 and ends on July 31.

Application requirements

Students of all fields of study may apply. We encourage students in particular from Central and Eastern Europe, the CIS-States, Israel and the USA to apply. The program is directed to students with a good proficiency in German and a special interest in the history of National Socialism. We especially encourage descendants of former forced laborers and other victims of the National Socialist regime to apply.

Please submit a draft proposal for a project that can be accomplished within the scholarship year. Proposals should include a description of the content, plans for its realisation and a list of results envisioned by the project. Once granted a scholarship, participants will be divided into work groups on the basis of their proposal during the first session of the seminar. The results of the project work will be published in a yearbook.

Scholarship

The scholarship includes a one-year study period, a monthly stipend of 700 Euros, a subsidy towards travel expenses, a one-month German language course as well as an accompanying program

More information on http://www.aia.hu-berlin.de/int_en/evz_en/index_html-en?set_language=en&cl=en

INTERGOVERNMENTAL FISCAL RELATIONS

Summer course on Intergovernmental Fiscal Relations will be held between June 30-July 11, 2008 (with a distance learning segment starting on February 1, 2008) hosted by the summer program of the Central European University (CEU), Budapest. A detailed course description is available at:

http://www.sun.ceu.hu/3Courses/descriptions/WE_B-Intergov-Descript.doc

The course has been designed for practitioners, researchers/academics and trainers in the area of public finance related to local government issues and intergovernmental fiscal relations. The language of instruction is English. Financial aid is available (see the eligibility and funding information in the detailed course description at the link above).

The application deadline is **December 14, 2007**. Applicants are encouraged to apply online at <https://online.ceu.hu/osun/osun> and send the attachments via regular mail by the December 14 deadline.

For further information queries can be directed to the SUN office (email: summeru@ceu.hu, skype: [ceu-sun](#), tel.: 36-1-327-3811).

MASTER IN COMPARATIVE LOCAL DEVELOPMENT

The University of Trento, coordinator, (Italy), the Corvinus University of Budapest (Hungary), the University of Ljubljana (Slovenia) and the University of Regensburg (Germany) offer a num-

EIC Bilten je elektronski časopis koji izlazi u sklopu EIC programa, a uz podršku fondacije Friedrich Ebert.

Izdavač je Centar za građansko obrazovanje.

EIC bilten je zaveden u evidenciji medija Ministarstva kulture i medija pod rednim brojem 578.

Urednik: Nedeljko Rudović; Uređivački kolegijum: mr Vera Šćepanović, Daliborka Uljarević, mr Dragan Stojović, mr Vladimir Vučinić

Tehnički urednik: Blažo Crvenica; Lektura: Milena Milunović; Lektura engleske verzije: Maja Mugoša; Prevod: mr Vera Šćepanović

Njegoševa 36 / I Tel / fax: 081 / 665 – 112, 665 – 327 E-mail: eicbilten@cgo.cg.yu

EIC Bilten možete preuzeti na www.cgo.cg.yu